



EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 19.9.2007  
COM(2007) 528 galīgā redakcija

2007/0195 (COD)

Priekšlikums

**EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA**

**ar ko groza Direktīvu 2003/54/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz  
elektroenerģijas iekšējo tirgu**

(iesniegusi Komisija)

{SEC(2007) 1179}

{SEC(2007) 1180}

## **PASKAIDROJUMA RAKSTS**

Elektroenerģija un gāze ir Eiropas labklājības ķīla. Ja netiks izveidots efektīvs Eiropas elektroenerģijas un gāzes tirgus, kurā valda konkurence, Eiropas iedzīvotājiem nāksies maksāt pārmērīgu cenu, lai apmierinātu vienu no svarīgākajām ikdienas pamatvajadzībām. Elektroenerģijas un gāzes tirgus ir nozīmīgs arī no Eiropas konkurētspējas viedokļa, jo enerģija ir svarīgs ražošanas faktors.

Turklāt efektīvs elektroenerģijas un gāzes tirgus, kurā valda konkurence, ir priekšnosacījums cīņai ar klimata pārmaiņām. Tikai tad, ja pastāv funkcionējošs tirgus, ir iespējams izveidot reāli funkcionējošu emisiju kvotu tirdzniecības sistēmu un atjaunojamās enerģijas nozari, lai būtu iespējams sasniegt Eiropadomes izvirzīto tālejošo mērķi — līdz 2020. gadam panākt, lai 20 % no ES enerģijas tiktu iegūtas no atjaunojamiem enerģijas avotiem.

Visbeidzot, konkurējošam ES mēroga elektroenerģijas un gāzes tirgum ir izšķirīga nozīme, lai garantētu Eiropas energoapgādes drošību, jo tikai Eiropas mēroga konkurējošs tirgus dod pareizos investīciju signālus, spēj piedāvāt taisnīgu piekļuvi tīklam visiem potenciālajiem investoriem un rada reālus un iedarbīgus stimulus gan tīklu operatoriem, gan enerģijas ražotājiem investēt daudzus miljardus euro, kas nākamajās divās desmitgadēs ES būs ļoti vajadzīgi.

Elektroenerģijas un gāzes tirgus liberalizācijas process aizsākās aptuveni pirms 10 gadiem. Šo 10 gadu laikā Eiropas iedzīvotāji baudījuši priekšrocības, ko sniedz plašākas izvēles iespējas, spēcīgāka konkurence, labāka apkalpošana un lielāka drošība. Tomēr Komisijas un Eiropas energoregulatoru sagatavotais novērtējums liecina, ka tāda tirgus izveide, kurā valda patiesa konkurence, vēl ne tuvo nav galā. Praksē pārlietu daudziem ES iedzīvotājiem un uzņēmumiem trūkst reālu iespēju izvēlēties piegādātāju. Tirgus sadrumstalotība pēc valstu principa, ļoti izteikta vertikālā integrācija un liela tirgus koncentrācija ir galvenie cēloņi tam, ka vēl nav izveidots patiens iekšējais tirgus.

Kopš 2003. gada jūlija, kad spēkā stājās pašreizējās elektroenerģijas un gāzes direktīvas, Komisija pastāvīgi uzraudzījusi to īstenošanu un ietekmi uz tirgu un regulāri sazinājusies ar visām ieinteresētajām pusēm. Konkrētāk, Komisija ik gadus publicējusi salīdzinošā novērtējuma ziņojumu par iekšējā elektroenerģijas un gāzes tirgus izveidi. Komisijas vadībā noris darbs Elektroenerģijas regulēšanas forumā Florencē un Gāzes regulēšanas forumā Madridē, kur regulāri kopā sanāk ministriju, valsts pārvaldes iestāžu, Komisijas, pārvades sistēmu operatoru, piegādātāju, tirgotāju, patērētāju, arodbiedrību, tīkla lietotāju un enerģijas biržu pārstāvji.

2005. gada nogalē Hemptonkortā sanākusī Eiropadome aicināja izveidot īstu Eiropas enerģētikas politiku. Atbildot uz šo aicinājumu, Komisija 2006. gada 8. martā laida klajā zaļo grāmatu par kopēju un saskaņotu Eiropas enerģētikas politiku. Sabiedriskajā apspriešanā tika saņemtas 1680 atbildes. Jau 2005. gadā Komisija sāka aptauju par konkurenci gāzes un elektroenerģijas tirgos. Šī aptauja bija atbilde uz patērētāju un nozares jauno dalībnieku bažām par gāzes un elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgu attīstību un patērētāju ierobežoto izvēli. Komisija pieņēma aptaujas gala ziņojumu un plašu pasākumu kopumu un 2007. gada 10. janvārī iesniedza priekšlikumu par jaunu Eiropas enerģētikas politiku.

Komisijas 2007. gada 10. janvāra paziņojumā „Energētikas politika Eiropai”<sup>1</sup> uzvērts, cik svarīgi ir pabeigt elektroenerģijas un dabasgāzes iekšējā tirgus izveidi. Priekšlikumam tika pievienots plašs ziņojums par iekšējo tirgu, galīgie rezultāti aptaujai par konkurenci nozarē un padziļināts pārskats par stāvokli valstu elektroenerģijas un gāzes tirgos. Līdztekus Komisija sagatavoja ietekmes novērtējumu, lai izvērtētu, kādas alternatīvas var izmantot saistībā ar iekšējā gāzes un elektroenerģijas tirgus pabeigšanu. Ietekmes novērtējumā bija ietverti arī rezultāti apspriedēm ar ieinteresētajām pusēm. Organizācijas no 19 valstīm iesniedza pavisam 339 aizpildītas aptaujas anketas. Vēl tika saņemtas 73 aizpildītas anketas no organizācijām, kas nav saistītas ar kādu konkrētu valsti. Konsultācijas notika ar vēl 56 ieinteresētajām pusēm, galvenokārt uzņēmumiem, kurus varētu ietekmēt aktīvu nošķiršana vai stingrākas pārredzamības prasības.

2007. gada pavasara Eiropadome aicināja Komisiju sagatavot priekšlikumus par turpmākiem pasākumiem, piemēram:

- piegādes un ražošanas darbību faktiska nošķiršana no tīkla ekspluatācijas;
- valsts energoregulatoru neatkarības stiprināšana un pilnvaru pamatīgāka saskaņošana;
- valstu regulatoru neatkarīga sadarbības mehānisma izveide;
- mehānisma izveide pārvades sistēmu operatoriem tīklu darbības un energosistēmu drošības, pārrobežu tirdzniecības un tīklu ekspluatācijas uzlabošanai, un
- lielāka enerģijas tirgus operāciju pārredzamība.

Eiropadome tāpat uzsvēra, ka jāstiprina piegādes drošība dalībvalstu solidaritātes garā.

Eiropas Parlamenta 2007. gada 10. jūlijā pieņemtajā rezolūcijā par gāzes un elektroenerģijas iekšējā tirgus perspektīvām pausts nelokāms politiskais atbalsts kopējai enerģētikas politikai un minēts, ka īpašumtiesību nošķiršana pārvades līmenī uzskatāma par visefektīvāko līdzekli, lai nediskriminējoši veicinātu investīcijas infrastruktūrā, taisnīgu piekļuvi tīklam jauniem dalībniekiem un pārredzamību tirgū. Tomēr Parlaments uzsvēra, ka vajadzīgi arī citi pasākumi un ka pastāv atšķirības starp elektroenerģijas un gāzes tirgiem, tāpēc var rasties vajadzība pēc dažādiem īstenošanas nosacījumiem. Eiropas Parlaments tāpat aicināja veicināt sadarbību starp valstu regulatoriem ES līmenī ar ES struktūras starpniecību, kas būtu veids, kā sekmēt vienotāku Eiropas pieeju pārrobežu jautājumu regulējumam.

Eiropas Enerģijas regulatoru padome (CEER) atzinīgi novērtēja Komisijas 10. janvāra paziņojumu un pauda nelokāmu atbalstu aicinājumam sagatavot jaunus ES tiesību aktus, lai vienotā energotirgus projektu ievirzītu pareizajās sliedēs. 2007. gada 6. jūnijā Eiropas enerģijas regulatori publicēja sešus dokumentus, kuros izklāstīta to nostāja par galvenajiem jautājumiem jaunajos enerģētikas tiesību aktos. Regulatori jo īpaši pauda atbalstu Komisijas priekšlikumiem par to, ka jāstiprina neatkarīga regulatoru pārraudzība valstu un ES līmenī un ka jāpanāk pārvades tīklu faktiska nošķiršana. Regulatori nepārprotami ieteica, ka īpašumtiesību nošķiršana pārvades līmenī varētu būt jaunajos ES tiesību aktos paredzētais modelis un tā būtu jāattiecina tiklab uz elektroenerģiju, kā uz gāzi.

---

<sup>1</sup> COM(2007) 1.

Šie aspekti pilnībā ņemti vērā, izstrādājot šos priekšlikumus, kuru kopsavilkums izklāstīts turpmāk.

## **1. PIEGĀDES UN RAŽOŠANAS DARBĪBU FAKTISKA NOŠĶIRŠANA NO TĪKLA EKSPLUATĀCIJAS**

### **1.1. Esošie noteikumi par nošķiršanu nav pietiekami, lai nodrošinātu pareizu tirgus darbību**

Pašreizējos tiesību aktos noteikts, ka tīkla ekspluatācijai jābūt juridiski un funkcionāli nošķirtai no piegādes un ražošanas darbībām. Dalībvalstis ir izpildījušas šo prasību, ieviešot dažādas organizatoriskas struktūras. Vairākas dalībvalstis ir izveidojušas pilnīgi atsevišķu uzņēmumu tīkla ekspluatācijai, savukārt citas ir radījušas atsevišķu juridisku vienību integrētā uzņēmumā. Prasība pēc juridiskas un funkcionālas nošķiršanas ir pozitīvi ietekmējusi konkurējošu elektroenerģijas un gāzes tirgu izveidi vairākās dalībvalstīs.

Tomēr pieredze liecina, ka tad, ja pārvades sistēmas operators ir atsevišķa juridiska vienība integrētā uzņēmumā, rodas trīs veidu problēmas.

Pirmkārt, pārvades sistēmas operators var nodrošināt labāku attieksmi pret uzņēmumiem, kas ar to saistīti, nekā pret konkurējošām trešām pusēm. Faktiski integrētie uzņēmumi var izmantot tīkla aktīvus, lai apgrūtinātu konkurentu ienākšanu tirgū. Galvenais iemesls ir tāds, ka juridiskā un funkcionālā nošķiršana neatrisina fundamentālo interešu konfliktu integrētajos uzņēmumos, kad piegādes un ražošanas interesēs cenšas maksimāli palielināt pārdošanu un tirgus daļu, bet tīkla operators ir spiests piedāvāt piekļuvi konkurentiem bez jebkādas diskriminācijas. Šo neizbēgamo interešu konfliktu ir gandrīz neiespējami ierobežot ar regulatīviem līdzekļiem, jo pārvades sistēmas operatora neatkarību integrētā uzņēmumā nav iespējams pārraudzīt, nepiemērojot pārliecīgi apgrūtinošu un traucējošu regulējumu.

Otrkārt, saskaņā ar pašreizējiem nošķiršanas noteikumiem nav iespējams garantēt piekļuvi informācijai bez jebkādas diskriminācijas, jo faktiski nav iespējams novērst to, ka pārvades sistēmu operatori var nodot ar tirgu saistītu konfidenciālu informāciju integrētā uzņēmuma ražošanas vai piegādes daļai.

Treškārt, integrētā uzņēmumā ir izkropļoti stimuli investīcijām. Vertikāli integrētiem tīkla operatoriem nav stimula izveidot tīklu kopējās tirgus interesēs un tādējādi sekmēt jaunu dalībnieku ienākšanu tirgū ražošanas vai piegādes līmenī; gluži otrādi, to interesēs būtībā ir ierobežot jaunas investīcijas, ja tās nāk par labu konkurentiem un liek vēsturiskā operatora pašmāju tirgū veidoties konkurencei. Tā vietā vertikāli integrētu uzņēmumu lēmumi par investīcijām bieži ir pielāgoti saistīto piegādes struktūru vajadzībām. Šādi uzņēmumi, šķiet, īpaši nevēlas palielināt starpsavienojumu vai gāzes importa jaudu, lai palielinātu konkurenci vēsturiskā operatora pašmāju tirgū, un tas nāk par sliktu iekšējam tirgum.

Īsi sakot, vertikāli integrētam uzņēmumam ir iekšējs stimuls nepietiekami investēt jaunus tīklos (aiz bailēm, ka šādas investīcijas palīdzēs pašmāju tirgū plaukt konkurentiem) un (ja vien iespējams) piešķirt priekšrocības paša pārdošanas uzņēmumiem, kad runa ir par piekļuvi tīklam. Tas apdraud ES konkurētspēju un piegādes drošību, kā arī rada šķēršļus klimatu pārmaiņu un vides jomā izvirzīto mērķu sasniegšanai.

Dati par investīcijām pēdējos gados liecina, ka salīdzinājumā ar pilnībā nošķirti uzņēmumiem vertikāli integrēti uzņēmumi, piemēram, daudz mazāk līdzekļu no tiem, kas saņēmti kā pārrobežu sastrēguma maksa, ir investējuši jaunos starpsavienojumos. Faktiska nošķiršana likvidē tādas izkropļotus investīciju stimulus, kas tipiski piemīt vertikāli integrētiem pārvades sistēmu operatoriem. Tādējādi tiek veicināta piegādes drošība. Komisija ir novērojusi, ka pārvades sistēmu operatoru faktiska nošķiršana rosina PSO investēt vairāk. Attiecīgās dalībvalstis pēc tam ir piesaistījušas jaunus investorus infrastruktūras objektiem, un šie investori, piemēram, būvē sašķidrinātas dabasgāzes (SDG) terminālus.

Turklāt par īpašumtiesību nošķiršanas priekšrocībām liecina arī elektroenerģijas cena dažādos tirgos pēdējos gados — pēdējos 10 gados vertikāli integrēti uzņēmumi ir cenas palielinājuši vairāk un uzturējuši augstākas nekā pilnībā nošķirtie uzņēmumi.

## 1.2. Nepārprotami vajadzīga pārvades sistēmu operatoru efektīvāka nošķiršana

Konkrētajā priekšlikumā šajā sakarā nepārprotami minēts, ka Komisija joprojām dod priekšroku īpašumtiesību nošķiršanai. Praksē tas nozīmē, ka dalībvalstīm jānodrošina, ka viena un tā pati persona vai personas nevar kontrolēt piegādes uzņēmumu, ja tā vienlaikus ir ieinteresēta pārvades sistēmas operatora vai pārvades sistēmas darbībā vai arī izmanto kādas tiesības saistībā ar tiem. Šo noteikumu piemēro arī pretēji — t. i., kontrole pār pārvades sistēmas operatoru izslēdz iespēju būt ieinteresētam piegādes uzņēmuma darbībā vai izmantot kādas tiesības saistībā ar to.

Izvēloties šo alternatīvu, ir iespējama situācija, kad vienai un tai pašai personai, piemēram, pensiju fondam, pieder mazākuma akcijas gan pārvades sistēmas operatora uzņēmumā, gan piegādes uzņēmumā. Tomēr šādam mazākuma akcionāram nedrīkst būt veto tiesības abos uzņēmumos, un tas arī nedrīkst iecelt to valdes locekļus, un tāpat neviena persona nedrīkst būt abu uzņēmumu valdes loceklis. Šī alternatīva, kas paredz nepārprotamu īpašumtiesību nošķiršanu starp pārvades sistēmu operatoriem un piegādes uzņēmumiem, ir vislietderīgākais un stabilākais veids, kā panākt pārvades tīkla faktisku nošķiršanu un tādējādi atrisināt neizbēgamo interešu konfliktu.

Lai īstenotu šo variantu, dalībvalstis var izvēlēties turpmāk aprakstīto scenāriju, kas var palīdzēt pilnībā ievērot vertikāli integrētu uzņēmumu akcionāru intereses. Vertikāli integrēta uzņēmuma akcijas var sadalīt šādi — tā uzņēmuma īpašumdaļas, kuram pieder pārvades sistēma, un piegādes uzņēmuma īpašumdaļas. Tad šīs akcijas var nodot iepriekš vertikāli integrētā uzņēmuma akcionāriem.

Lai gan Komisija uzskata, ka īpašumtiesību nošķiršana ir ieteicamākais variants, tomēr tā piedāvā alternatīvu tām dalībvalstīm, kas izvēlējušās citu ceļu. Tomēr, izvēloties šo alternatīvo variantu, tādā pašā mērā jānodrošina attiecīgā tīkla rīcības brīvība un vienlīdz lieli stimuli tīklam investēt jaunā infrastruktūrā, kas var nākt par labu konkurentiem. Šis variants ir atkāpe no īpašumtiesību nošķiršanas standarta pieejas un ir pazīstams ar nosaukumu „neatkarīgs sistēmas operators”. Šis variants ļauj vertikāli integrētiem uzņēmumiem saglabāt īpašumtiesības uz to tīkla aktīviem, tomēr paredz, ka ar paša pārvades tīkla ekspluatāciju nodarbojas neatkarīgs sistēmas operators — no vertikāli integrētā uzņēmuma pilnībā nošķirts uzņēmējs vai organizācija—, kas veic visas tīkla operatora funkcijas. Turklāt, lai nodrošinātu, ka operators pats un tā darbība ir pilnīgi neatkarīga no vertikāli integrētā uzņēmuma, jāievieš regulējums un pastāvīga regulatīvā uzraudzība.

Atsevišķos gadījumos vertikāli integrētie uzņēmumi var būt spiesti atbrīvoties no dažiem saviem aktīviem, jo īpaši no pārvades tīkliem, vai nodot šo aktīvu ekspluatāciju kādai trešai personai, lai izpildītu ierosinātās prasības par faktisku nošķiršanu. Tomēr šķiet, ka ierosinātajiem variantiem nav citas alternatīvas, ja vēlamies nodrošināt PSO pilnīgu neatkarību.

Abus variantus elektroenerģijas un gāzes nozarēm piemēro vienādi. Lai gan Komisija atzīst, ka pašlaik pilnīga īpašumtiesību nošķiršana vairāk sekmējusies ES elektroenerģijas nozarē, tā nav radusi nevienu pārliecinošu argumentu tam, lai abām nozarēm tiktu piemērots atšķirīgs režīms. Konkrētāk, fundamentālais interešu konflikts starp piegādes un ražošanas darbībām, no vienas puses, un tīkla ekspluatāciju un attīstību, no otras puses, vienādi skar abas nozares. Turklāt būtisks faktors, slēdzot ilgtermiņa piegādes līgumus ar gāzes ražotājiem, kas darbojas iepriekšējā posma tirgū, nav vis tīkla īpašumtiesības, bet gan spēcīga klientu bāze. ES neapšaubāmi arī turpmāk būs ļoti pievilcīgs gāzes piegādes tirgus neatkarīgi no tā, kāda īpašumtiesību struktūra ir iepircējuzņēmumiem, kuri pēc faktiskas nošķiršanas spēs konkurēt gāzes nozarē ar vienādiem nosacījumiem. Tomēr Komisija atzīst, ka pretstatā elektroenerģijas pārvadei gāzes transportēšana nozīmē gāzes molekulu fizisku pārvietošanu pa cauruļvadiem. Tādējādi PSO ir lielāka kontrole pār plūsmas virziena un jaudas izmantošanas noteikšanu sistēmā. Tas nozīmē, ka gāzes tīklu faktiska nošķiršana ir vismaz tikpat svarīga kā elektroenerģijas tīklu nošķiršana.

Tomēr, lai veicinātu piegādes un ražošanas uzņēmumu investīcijas jaunā enerģētikas infrastruktūrā, šajā priekšlikumā ietverta iespēja piešķirt pagaidu atbrīvojumu no īpašumtiesību nošķiršanas noteikumiem jaunas infrastruktūras veidošanai. Šo atbrīvojumu piemēro katrā gadījumā atsevišķi, ņemot vērā jauno investīciju ekonomisko pamatojumu, iekšējā tirgus mērķus un piegādes drošības mērķi.

Ievērojot EK līguma 295. pantu, šis priekšlikums vienādi attiecas tiklab uz publiskiem kā privātiem uzņēmumiem. Tas nozīmē, ka neatkarīgi no tā, vai uzņēmums ir publisks vai privāts, neviena persona vai personu grupa atsevišķi vai kopā nedrīkst ietekmēt ne pārvades sistēmu operatoru, ne piegādes vai ražošanas uzņēmumu valdes sastāvu, balsošanu vai lēmumu pieņemšanu. Tas nodrošina, ka gadījumā, ja piegādes vai ražošanas darbības ir publiskā īpašumā, joprojām tiek garantēta publiskā īpašumā esoša pārvades sistēmas operatora neatkarība; tomēr šajos priekšlikumos nav paredzēts, ka valsts uzņēmumiem būtu jāpārdod tīkls privātam uzņēmumam. Piemēram, lai izpildītu šo prasību, ikviens publisks subjekts vai valsts var nodot tiesības (kas piešķir „ietekmi”) kādai citai publiskai vai privātai juridiskai personai. Visos šajos nošķiršanas gadījumos no svara ir tas, ka attiecīgajai dalībvalstij ir jāpierāda, ka praksē rezultāti ir tiešām iedarbīgi un ka uzņēmumi darbojas pilnīgi neatkarīgi cits no cita, tādējādi nodrošinot vienlīdzīgus spēles noteikumus visā ES.

Visbeidzot, tajās dalībvalstīs, kur nav gāzes vai elektroenerģijas pārvades tīklu (un ir tikai sadales tīkls), noteikumus par pārvades tīklu īpašumtiesību nošķiršanu nepiemēro.

### **1.3. Ar trešām valstīm saistītie aspekti**

Iesniegtais priekšlikums liek veikt pārvades sistēmu operatoru un piegādes un ražošanas darbību faktisku nošķiršanu ne tikai valsts līmenī, bet visā ES. Tas nozīmē, ka neviena piegādes vai ražošanas uzņēmuma, kas darbojas jebkur ES, īpašumā vai pārvaldībā nedrīkst būt neviena pārvades sistēma kādā ES dalībvalstī. Šī prasība vienlīdz attiecas uz ES un trešo valstu uzņēmumiem.

Priekšlikumu paketē iekļauti drošības pasākumi, lai garantētu, ka, ja trešo valstu uzņēmumi vēlas iegūt būtisku līdzdalību vai pat kontroli kādā ES tīklā, tam būs pierādāmi un nepārprotami jāievēro tādi paši nošķiršanas noteikumi kā ES uzņēmumiem. Ja pircējs nevar pierādīt savu tiešo vai netiešo neatkarību no piegādes un ražošanas darbībām, Komisijai ir tiesības iejaukties.

Turklāt tirgu un tīklu teicama darbība ir izšķirīga, lai nodrošinātu ekonomikas konkurētspēju un iedzīvotāju labklājību. Šā priekšlikuma mērķis ir veicināt konkurenci Eiropas enerģijas tirgos un sekmēt šo tirgu pareizu darbību. Tāpēc (neskarot Kopienas starptautiskās saistības) katrā ziņā jānodrošina, ka visi operatori, kas darbojas Eiropas enerģijas tirgos, ievēro tirgus investora principus un rīkojas saskaņā ar tiem. Tāpēc Komisija ierosina paredzēt prasību, ka trešo valstu privātpersonas un valstis nevar iegūt kontroli pār Kopienas pārvades sistēmu vai pārvades sistēmas operatoru, izņemot gadījumus, kad tas ir atļauts nolīgumā starp ES un trešo valsti. Mērķis nav diskriminēt uzņēmumus no trešām valstīm, bet gan garantēt, ka tie gan pēc formas, gan satura ievēro tos pašus noteikumus, ko piemēro ES uzņēmumiem. Visbeidzot, Komisija sagatavos drīzu un padziļinātu pārskatu par ES ārējo enerģētikas politiku plašākā skatījumā, un par rezultātiem informēs sabiedrību.

Nobeidzot apskatu par svarīgo nošķiršanas jautājumu, jāteic, ka iesniegtie priekšlikumi par faktisko nošķiršanu ir nepieciešams un izšķirīgs solis, lai panāktu tirgus integrāciju ES mērogā. Visbeidzot, tie var veicināt pārnacionālu pārvades sistēmu operatoru izveidi, jo operatoru vidū vairs nevaldīs neuzticība. Tomēr tajā pašā laikā, ja pārnacionāli pārvades operatori tiktu izveidoti, nenodrošinot to pilnīgu neatkarību, konkurence starp saistītajiem piegādes un ražošanas uzņēmumiem varētu mazināties, jo būtu iespējamās slepenas norunas. Ja nepastāvēs faktiska nošķiršana, šāda sadarbība varētu apdraudēt konkurenci. Šajos priekšlikumos tāpat ietverti vairāki papildu pasākumi, lai veicinātu ES tirgus integrāciju, jo īpaši saistībā ar pārvades sistēmu operatoru labāku sadarbību.

## **2. VALSTU REGULATORU PILNVARU UN NEATKARĪBAS STIPRINĀŠANA**

### **2.1. Spēcīgi valstu regulatori pārraudzīs elektroenerģijas un gāzes tirgu darbību**

Pašreizējās elektroenerģijas un gāzes direktīvās paredzēts, ka dalībvalstīm ir jāizveido pārvaldes iestādes. Vairākās dalībvalstīs šādas pārvaldes iestādes ir jau darbā pieredzējušas struktūras ar ievērojamām pilnvarām un resursiem, kas tām ļauj veikt pienācīgu tirgus regulēšanu. Citās dalībvalstīs tās ir izveidotas tikai nesen, un to pilnvaras ir mazākas vai sadrumstalotas starp dažādām iestādēm. Komisijas veiktie visaptverošie pārskati par valstīm atklāj šo neviendabīgo situāciju un daudzos gadījumos šo iestāžu vājumu.

Pieredze, kas gan gūta dalībvalstīs, kurās tirgi ir atvērti vairākus gadus, gan citās sabiedrisko pakalpojumu nozarēs, kurās valda konkurence, skaidri liecina, ka pareizai tirgus darbībai ir nepieciešami spēcīgi regulatori, sevišķi attiecībā uz tīklu infrastruktūras izmantošanu.

Šo iemeslu dēļ šā priekšlikuma mērķis ir stiprināt pārvaldes iestāžu pilnvaras. Pirmkārt, tām uzticēs skaidru uzdevumu sadarboties Eiropas līmenī ciešā sadarbībā ar Energoregulatoru sadarbības aģentūru un Komisiju, lai Eiropas Savienībā nodrošinātu konkurējošu, drošu un no vides viedokļa ilgtspējīgu elektroenerģijas un gāzes iekšējo tirgu, kā arī faktisku tirgu atvēršanu visiem patērētājiem un piegādātājiem.

Otrkārt, tiek ierosināts stiprināt to tirgus regulēšanas pilnvaras, sevišķi šādās jomās:

- pārraudzība pār to, kā pārvades un sadales sistēmu operatori ievēro noteikumus par trešo personu piekļuvi, nošķiršanas saistības, noteikumus par balansēšanas mehānismiem un sastrēgumu un starpsavienojumu pārvaldību;
- pārvades sistēmu operatoru investīciju plānu pārskatīšana un ikgadēja novērtējuma ziņojuma sagatavošana par to, kādā mērā pārvades sistēmu operatoru investīciju plāni atbilst Eiropas mēroga 10 gadu tīklu attīstības plānam; tīklu drošības un uzticamības pārraudzība un tīklu drošības un uzticamības noteikumu pārskatīšana;
- pārredzamības pienākumu pārraudzība;
- tirgus atvērtības un konkurences pārraudzība un faktiskas konkurences veicināšana sadarbībā ar konkurences iestādēm; un
- patērētāju aizsardzības pasākumu efektivitātes nodrošināšana.

Elektroenerģija un gāze būtiski atšķiras no citām precēm, jo tie ir tīkla produkti, kurus ir neiespējami vai ļoti dārgi uzglabāt. Tās viegli ietekmē tirgus ļaunprātīga izmantošana, tāpēc jāpalielina regulatoru pārraudzība pār uzņēmumiem, kas darbojas elektroenerģijas un gāzes tirgū. Tāpēc regulatoriem jāsaņem informācija par uzņēmumu lēmumiem saistībā ar to darbību. Tiek ierosināts paredzēt, ka uzņēmumiem dati par to operatīvajiem lēmumiem jāglabā piecus gadus, šiem datiem jābūt valsts pārvaldes iestāžu, konkurences iestāžu un Komisijas rīcībā, lai šīs iestādes varētu reāli pārbaudīt pieņēmumus par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu. Tas ierobežos tirgus ļaunprātīgu izmantošanu, vairo uzticību tirgum un tādējādi sekmēs darījumus un konkurenci.

Dažiem tirgus dalībniekiem (piemēram, bankām) jau ir noteikti šādi pienākumi saskaņā ar Finanšu instrumentu tirgu direktīvu, un tiem nevajadzētu uzlikt divkāršas saistības. Lietvedības prasības nedrīkst ierobežot un būt pretrunā pašreizējiem Kopienas tiesību aktiem, kas regulē finanšu tirgus. Energoregulatoriem un finanšu tirgus regulatoriem jāsadarbojas, lai savstarpēji palīdzētu labāk pārraudzīt attiecīgos tirgus. Pirms tiek pieņemtas lietvedības pamatnostādnes, Energoregulatoru sadarbības aģentūrai un Eiropas vērtspapīru regulatoru komitejai (*CESR*) jāsadarbojas un jākonsultē Komisija par pamatnostādņu saturu.

Lai pārvaldes iestādes varētu veikt savus pienākumus, tām tiks dotas pilnvaras izmeklēt, pieprasīt visu nepieciešamo informāciju un uzlikt atturošas sankcijas. Regulēšanas funkciju veikšanā tās lūgs pilnībā ievērot energoefektivitātes mērķi.

## **2.2. Acīmredzama regulatoru neatkarība rada uzticību tirgū**

Pārvaldes iestāžu (regulatoru) neatkarība ir viens no svarīgajiem labas pārvaldības principiem un viens no galvenajiem priekšnosacījumiem, lai veidotos uzticība tirgum. Esošajos tiesību aktos noteikts, ka pārvaldes iestādēm jābūt pilnīgi neatkarīgām no gāzes un elektroenerģijas nozares interesēm. Tomēr tajos nav noteikts, kā neatkarību var uzskatāmi nodrošināt, un tajos netiek garantēta neatkarība no īstermiņa politiskajām interesēm.

Kā uzsvēra Eiropas Parlaments un arī 2007. gada pavasara Eiropadome savos secinājumos, tieši tādēļ valstu energoregulatoru neatkarības stiprināšana izvirzīta par prioritāti.



Tiek ierosināts, ka pārvaldes iestādei jābūt juridiski nošķirtai un funkcionāli neatkarīgai no jebkādām publiskām vai privātām struktūrām un ka tās darbiniekiem un visiem lēmējstruktūras locekļiem jādarbojas neatkarīgi no jebkādām tirgus interesēm, un ka tie nedrīkst prasīt un saņemt norādījumus no kādas valdības vai citām publiskām vai privātām struktūrām. Šādā nolūkā tiek ierosināts, ka pārvaldes iestādēm jābūt juridiskām personām ar neatkarīgu budžetu, pietiekamiem cilvēkresursiem, finanšu līdzekļiem un neatkarīgu vadību.

### **3. NEATKARĪGS VALSTU REGULATORU SADARBĪBAS UN LĒMUMU PIENĒMŠANAS MEHĀNISMS — ENERGOREGULATORU SADARBĪBAS AĢENTŪRA**

#### **3.1. ERGEG pozitīvajai pieredzei jāpārtop par oficiālu sadarbības struktūru**

Lai gan ir notikusi iekšējā enerģijas tirgus nozīmīga attīstība, vēl aizvien vērojams nepietiekams regulējums attiecībā uz pārrobežu jautājumiem. Lai risinātu šo jautājumu, pēc Komisijas iniciatīvas tika izveidoti pašregulācijas forumi, piemēram, Florences forums (elektroenerģija) un Madrides forums (gāze). Šajos forumos sadarbības stiprināšanas nolūkā kopā sanāk visas ieinteresētās puses.

Turklāt Komisija 2003. gadā izveidoja neatkarīgu padomdevēju grupu elektroenerģijas un gāzes jautājumos — Eiropas Elektroenerģijas un gāzes regulatoru grupu (*ERGEG*) —, lai sekmētu konsultācijas, koordināciju un sadarbību starp dalībvalstu pārvaldes iestādēm un starp šīm iestādēm un Komisiju ar mērķi konsolidēt elektroenerģijas un gāzes iekšējo tirgu. *ERGEG* darbojas nacionālo pārvaldes iestāžu pārstāvji.

*ERGEG* pēdējos gados ir ļoti pozitīvi ietekmējusi elektroenerģijas un gāzes iekšējā tirgus veidošanu, izstrādājot nesaistošas pamatnostādnes un nosūtot Komisijai ieteikumus un atzinumus. Tomēr pašregulācijas forumu un *ERGEG* izveide nebija pietiekams stimuls kopēju standartu un pieeju izstrādei, kas vajadzīgas, lai par īstenību kļūtu pārrobežu tirdzniecība un sākumā reģionālie tirgi, bet vēlāk Eiropas enerģijas tirgus.

Laika gaitā enerģētikas nozare kļuvusi komplicētāka un sarežģītāka, un tajā sastopas atšķirīgas finanšu intereses. Pašreizējā pieeja, izmantojot *ERGEG*, ir visnotaļ nerezultatīva, jo praksē tā parasti nozīmē, ka 27 regulatoriem un vairāk nekā 30 pārvades sistēmu operatoriem jāpanāk vienošanās. Rezultātā ir sagatavoti vairāki nesaistoši kodeksi, veltīti pūliņi, lai vienotos par kopēju pieeju „pakāpeniskas konverģences” ceļā, tomēr nav pieņemti nekādi reāli lēmumi par sarežģītiem jautājumiem, par kuriem jāizlemj tagad.

Pašlaik tehniskie noteikumi, kas jāievēro elektroenerģijas uzņēmumiem (t.s. tīkla kodeksi) dažādās dalībvalstīs un pat vienā dalībvalstī krasi atšķiras. Ja vēlamies integrēt enerģijas tirgus ES, šie tehniskie noteikumi ir jātuvina un jāsapņo.

Komisija ir izvērtējusi dažādus variantus, lai organizētu minēto uzdevumu izpildi, tostarp variantu, ka tā pati varētu veikt šos uzdevumus. Šādu aspektu saskaņošana un jaunas infrastruktūras veidošana parasti neietilpst Komisijas uzdevumu lokā. Īstenībā tā nekad nav veikusi šādu uzdevumu. Lai to paveiktu, ir vajadzīgas 27 valstu regulatīvo aģentūru (VRA) īpašās zināšanas un kopdarbs; tieši šīm aģentūrām ir jāvienojas par grozījumiem valstu tīkla kodeksos. Praksē tas nozīmē, ka visus vajadzīgos valstu regulatoru resursus var sakopot tikai viena struktūra, ko veido valstu regulatori, un tam ir izšķirīga nozīme, lai sekmētos šo jautājumu risināšana. Aģentūra ar tās regulatoru valdes starpniecību (valdi veido VRA) var paust aicinājumus šo VRA darbiniekiem. Komisijai turpretī nav tādu pilnvaru.

Komisija ir secinājusi, ka šos uzdevumus vislabāk varētu veikt atsevišķa, no Komisijas neatkarīga un ar to nesaistīta struktūra. Šo secinājumu apstiprinājusi gan Eiropadome 2007. gada pavasarī, gan Eiropas Parlaments savās jaunākajās rezolūcijās<sup>2</sup>.

Tāpēc tika apsvērtā doma izveidot spēcīgāku valstu energoregulatoru tīklu, par paraugu ņemot konkurences iestāžu tīklu, kas izveidots saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1/2003. Tomēr šādā gadījumā Komisijai būtu jāpiešķir autonomas pilnvaras enerģētikas jomā (pašlaik Komisijai šādas pilnvaras ir tikai konkurences noteikumu jomā). Jebkurā gadījumā VRA pilnvarām jāklūst ietekmīgākām un saskaņotākām.

Varētu izmantot arī Eiropas centrālo banku sistēmai līdzīgu modeli, taču šajā gadījumā trūkst juridiska pamata Līgumā. Izvēloties šādu modeli, būtu jāgroza Līgums.

Tāpēc Komisija secināja, ka, ja jāveido neatkarīga struktūra, kas var iesniegt priekšlikumus Komisijai par pamatlēmumiem un pieņemt atsevišķus regulatīvus lēmumus, kuri ir saistoši trešām personām un attiecas uz specifiskiem tehniskiem jautājumiem, kas ir šo trešo personu ziņā, vienīgais risinājums ir izveidot aģentūru.

Ierosināts, ka galvenais aģentūras uzdevums būs Eiropas līmenī papildināt regulatīvās funkcijas, ko valsts līmenī veic valstu regulatori. Struktūra nodrošinās iespējas valstu regulatoriem sadarboties, no regulatīvā viedokļa pārraudzīt pārvades sistēmu operatoru sadarbību, kā arī pieņemt atsevišķus lēmumus par infrastruktūru, kas atrodas vairāku dalībvalstu teritorijā. Analīzē ievēroti principi, ko Komisija definējusi iestāžu nolīguma projektā par Eiropas regulatīvo aģentūru darbības pamatprincipiem<sup>3</sup>, jo īpaši attiecībā uz pilnvarām pieņemt atsevišķus lēmumus, kas ir juridiski saistoši trešām personām.

Šis priekšlikums balstīts arī uz „ERGEG+” variantu, kas minēts Komisijas 2007. gada 10. janvāra paziņojumā „Enerģētikas politika Eiropai”<sup>4</sup>.

### **3.2. Ierosinātās Energoregulatoru sadarbības aģentūras galvenie uzdevumi**

Aģentūras uzdevums būs Eiropas līmenī papildināt regulatīvās funkcijas, ko valsts līmenī veic valsts pārvaldes iestādes. Aģentūra

- *darbosies kā valstu regulatoru sadarbības struktūra.* Tiek ierosināts pilnveidot pārrobežu situāciju risināšanu. Aģentūra paredzēs procedūras valstu regulatoru sadarbībai, jo īpaši attiecībā uz informācijas apmaiņu un kompetences sadali gadījumos, kad jautājums skar vairākas dalībvalstis. Tiks veicināta arī reģionālā sadarbība starp valstu regulatoriem;
- *veiks pārvades sistēmu operatoru sadarbības regulatīvu pārraudzību.* Aģentūras pienākums būs pārraudzīt un pārskatīt elektroenerģijas pārvades sistēmu operatoru Eiropas

---

<sup>2</sup> Eiropadome savos secinājumos piekrīt, ka jāizveido neatkarīgs valstu regulatoru sadarbības un lēmumu pieņemšanas mehānisms saistībā ar nozīmīgiem pārrobežu jautājumiem; savukārt pieņemtajā *Vidal Quadras* ziņojumā sacīts, ka EP apsveic Komisijas priekšlikumu stiprināt valstu regulatoru sadarbību ES līmenī ar ES struktūras starpniecību, jo tas sekmētu vienotāku Eiropas pieeju pārrobežu jautājumu reglamentācijā; uzsver, ka Komisijai jāuzņemas galvenā loma, tajā pašā laikā neierobežojot regulatoru neatkarību; uzskata, ka regulatori var lemt par konkrēti definētiem tehniskiem un komerciāliem jautājumiem, izmantojot pieejamo informāciju un (vajadzības gadījumā) ņemot vērā PSO un citu ieinteresēto pušu nostāju, turklāt regulatoru lēmumiem jābūt juridiski saistošiem.

<sup>3</sup> COM(2005) 59.

<sup>4</sup> OV C [...], [...], [...]. lpp.

tīkla un gāzes pārvades sistēmu operatoru Eiropas tīkla darbību. Tā jo īpaši iesaistīsies prioritāšu noteikšanā tīklu darba programmās, to 10 gadu investīciju plāna pārskatīšanā un tehnisko un tirdzniecības kodeksu izstrādē. Investīciju plāna pārskatīšana nekādi neskar pārvades sistēmu operatoru atbildību par tehniskām kļūmēm, kā noteikts valsts tiesību aktos. Attiecībā uz šiem tehniskajiem un tirgu kodeksiem Aģentūrai būs pilnvaras prasīt pārvades sistēmu operatoriem grozīt izstrādātos projektus vai detalizētāk pievērsties konkrētiem jautājumiem. Tā arī varēs ieteikt Komisijai padarīt šos kodeksus juridiski saistošus, ja izrādīsies nepietiekami, ka pārvades sistēmu operatori tos īsteno brīvprātīgi, vai ja brīvprātīga īstenošana atsevišķos gadījumos izrādīsies nepiemērota. Aģentūra var ieteikt Komisijai grozīt pārvades sistēmu operatoru izstrādāto projektu vai ieteikt papildu noteikumus. Praksē šis mehānisms izpaudīsies kā konstruktīvs un pastāvīgs dialogs starp Aģentūru, pārvades sistēmu operatoriem un Komisiju. Aģentūras iesaistīšanās palīdzēs nodrošināt pārvades sistēmu operatoru sadarbības efektivitāti un pārredzamību iekšējā tirgus labā;

- *pieņems atsevišķus lēmumus.* Lai varētu risināt specifiskus pārrobežu jautājumus, ieteikts Aģentūru pilnvarot pieņemt lēmumus par atbrīvojuma<sup>5</sup> pieprasījumiem attiecībā uz Eiropas mēroga infrastruktūras aktīviem un pieņemt lēmumus par regulējumu, kas piemērojams infrastruktūrai vairāku dalībvalstu teritorijā. Turklāt aģentūra varētu pieņemt īpašus lēmumus par konkrētiem tehniskiem jautājumiem, ja tie ir aģentūras pārziņā saskaņā ar konkrētām pamatnostādņēm, kas pieņemtas atbilstīgi gāzes un elektroenerģijas direktīvām, ievērojot komitoloģijas procedūru;
- *sniegs vispārīgas konsultācijas.* Kopumā Aģentūra būs Komisijas padomdevēja tirgus regulēšanas jautājumos un varēs izdot nesaistošas pamatnostādnes, lai popularizētu labāko praksi starp valstu regulatoriem. Atsevišķos gadījumos tai būs pilnvaras pārskatīt tādus valsts pārvaldes iestādes pieņemtos lēmumus, kas tieši ietekmē iekšējo tirgu, ņemot vērā īstenošanas pasākumus, ko Komisija pieņēmusi, piemērojot Kopienas tiesību aktus gāzes un elektroenerģijas nozarē, un sniegt atzinumu Komisijai.

Lai gan šai jaunajai aģentūrai nebūs pilnvaru pieņemt normatīvus lēmumus (piemēram, tā nevarēs oficiāli pieņemt obligāti ievērojamas pamatnostādnes), tai tomēr būs izšķirīga loma Eiropas gāzes un elektroenerģijas tirgus noteikumu izstrādē un īstenošanā.

### **3.3. Ierosinātās Energoregulatoru sadarbības aģentūras vadība**

Energoregulatoru sadarbības aģentūras institucionālās struktūras un vadības principi balstīti uz Kopienas regulatīvo aģentūru standarta noteikumiem un praksi.

Tomēr jāņem vērā nepieciešamā regulatīvo funkciju neatkarība. Tādēļ tiek ierosināts papildus administratīvajai valdei, kas ir atbildīga par visiem administratīvajiem un budžeta jautājumiem, izveidot regulatoru valdi, kura ir atbildīga par visiem ar regulēšanu saistītajiem jautājumiem un lēmumiem. Aģentūras direktoru pēc apspriešanās ar regulatīvo valdi ieceļ administratīvā valde; direktoru izraugās no Komisijas pieņemta kandidātu saraksta. Direktors pārstāv Aģentūru un atbild par tās ikdienas darbu. Turklāt aģentūras struktūrā paredzēts izveidot apelācijas valdi, kuras kompetencē ir izskatīt apelācijas par aģentūras pieņemtajiem lēmumiem.

---

<sup>5</sup> Kā noteikts Direktīvas 2003/55/EK 22. pantā un Regulas (EK) Nr. 1228/2003 7. pantā.

### 3.4. Finanšu aspekti

Ir ierosināts, ka aģentūrai, ņemot vērā tās uzdevumus, vajadzīgi 40–50 darbinieki. Šī aplēse ir balstīta uz plašu analīzi par vajadzīgo darbinieku skaitu valsts pārvaldes iestādēs un uz rūpīgu analīzi par to, kādi ir minimālie resursi, lai veiktu ierosinātos uzdevumus, jo īpaši ņemot vērā iespējas izmantot valstu pārvaldes iestāžu resursus, lai atvieglotu aģentūras darbu. Ierosinātais darbinieku skaits atbilst šo iestāžu vajadzībām<sup>6</sup>. Kā minēts iepriekš, ja aģentūras uzdevumus pildīt uzņemtos Komisija, vajadzētu daudz vairāk darbinieku.

Aģentūras kopējās ikgadējās izmaksas tiek lēstas 6–7 miljonu euro apmērā, no kuriem 5 miljonus euro veido personāla izmaksas (par pamatu ņemot Eiropas Komisijas personāla vidējās izmaksas, t.i., 0,117 miljonus euro gadā, ietverot izdevumus, kas saistīti ar ēkām, un saistītos administratīvos izdevumus), 1 miljonu euro — darbības izmaksas (sanāksmes un pētījumi, tulkošana, publikācijas un sabiedriskās attiecības), bet atlikumu — kapitālizdevumi (izdevumi, kas saistīti ar kustama īpašuma iegādi, un saistītie izdevumi) un komandējumu izdevumi.

Aģentūras ikgadējās izmaksas segs ar neatmaksājamu Kopienas piešķirumu. Aģentūrai būs arī nelieli ieņēmumi no trešo pušu maksām, ko iekasē, kad Aģentūra pieņem konkrētus lēmumus.

### 3.5. Komisijas loma

Principā ir paredzēti trīs dažādi drošības pasākumi, lai nostiprinātu Komisijas kā Līguma sarga pozīcijas.

Pirmkārt, ja Aģentūra pieņem lēmumu, šis lēmums ir saistošs tikai specifiskās tehniskās situācijās, kas nepārprotami paredzētas regulā un direktīvās vai atsevišķos gadījumos noteiktas saistošās pamatnostādņēs. Citos gadījumos Aģentūrai nav tiesību pieņemt politiskus lēmumus.

Otrkārt, ja PSO sadarbība vai VRA lēmumi apdraud reālu konkurenci un tirgus efektīvu darbību, Aģentūra nekavējoties informē Komisiju, kura pēc tam var pieņemt vajadzīgos pasākumus, lai risinātu šo problēmu. Komisija var rīkoties arī pēc savas iniciatīvas.

Treškārt, pamatlēmumus var pieņemt vienīgi Komisija. Šādos gadījumos Aģentūra tikai sagatavo materiālus un sniedz konsultācijas. Komisijas juridiskais dienests ir rūpīgi izskatījis dokumentu no šāda viedokļa, lai garantētu, ka Aģentūrai nav tiesības pieņemt diskrecionārus pamatlēmumus.

Turklāt tieši Komisija pieņems saistošās pamatnostādnes, kurās sīkāk noteikta Aģentūras loma.

---

<sup>6</sup> Paskaidrojuma rakstam tiks pievienots organizācijas struktūras apraksts.

#### 4. PĀRVADES SISTĒMU OPERATORU EFEKTĪVA SADARBĪBA

##### 4.1. Elektroenerģijas un gāzes tirgu integrēšanai nepieciešama pārvades sistēmu operatoru cieša sadarbība

Lai notiktu tirgus integrācija, ir vajadzīga pārvades sistēmu operatoru (PSO) efektīva sadarbība un skaidrs un stabils tiesiskais regulējums, tostarp regulatīvā koordinācija. Tīklu piekļuves noteikumiem un ekspluatācijas noteikumiem jābūt saderīgiem, ir vajadzīga efektīva informācijas apmaiņa starp pārvades sistēmu operatoriem un starpsavienojuma iespēju palielināšanai vajadzīgo jauno investīciju augsta līmeņa koordinācija. Gāzes un elektroenerģijas pārvades sistēmu operatori brīvprātīgi sadarbojas esošajās struktūrās, piemēram, Eiropas Pārvades sistēmas operatoru (ETSO) struktūrā un Eiropas Gāzes pārvades asociācijā (GTE). Tie sadarbojas operatīvos jautājumos reģionālajā līmenī un piedalās tādu tehnisko struktūru darbā kā Elektroenerģijas pārvades koordinācijas apvienība (UCTE) un Eiropas Asociācija enerģijas apmaiņas pilnveidošanai (EASEE-Gas). Šīs daudzslāņainās sadarbības iniciatīvas ievērojami sekmējušas iekšējā tirgus izveidi un uzlabojušas tīklu efektivitāti un drošību.

Tomēr ne visas problēmas var atrisināt brīvprātīga sadarbība — par to liecina tīkla avārijas un elektroapgādes pārtraukumi tīkla darbības nepietiekamas koordinācijas dēļ, trūkstošī posmi elektroenerģijas un gāzes tīklos un grūtības ierosināt un pieņemt kopējus tehniskos standartus. Tādēļ tiek ierosināts izvirzīt pārvades operatoriem uzdevumu stiprināt sadarbību daudzās nozīmīgās jomās, galveno uzmanību pievēršot šādiem svarīgiem jautājumiem.

- *Tirdzniecības un tehnisko kodeksu izveide.* Lai integrētu elektroenerģijas un gāzes tirgus, ir vajadzīgi saskanīgi tehniskie un tirdzniecības kodeksi. Patlaban šādi kodeksi pastāv katrā valstī atsevišķi vai arī ir pieņemti pēc tādu organizāciju kā UCTE vai EASEE-Gas ieteikumiem. Problēma ar pašreizējo situāciju ir trejāda: pirmkārt, spēkā esošie noteikumi neaptver visas jomas, kuras nepieciešamas saskaņot, lai integrēts tirgus varētu funkcionēt, otrkārt, valstu kodeksi bieži vien nav savstarpēji saderīgi, treškārt, tie bieži vien nav juridiski saistoši vai piemērojami. Kā šādu kodeksu piemēru varētu minēt UCTE rokasgrāmatu par elektropārvades tīklu drošību un drošumu un EASEE-Gas ieteikumus par gāzes kvalitāti.
- Priekšlikumā saglabāta iespēja pārvades sistēmu operatoriem sadarboties brīvprātīgi, jo tas ir lietderīgs paņēmieni, kā izstrādāt tehniskos un tirdzniecības kodeksus. Šie kodeksi bieži vien ir tehniski sarežģīti, un ir nepieciešama efektīva procedūra to grozīšanai vajadzības gadījumā. Priekšlikumā valsts pārvaldes iestādēm, aģentūrai un/vai Komisijai (atkarībā no attiecīgā priekšlikuma būtības) uzticēta stingra regulatīva pārraudzība pār šo noteikumu saturu un to, kā tie tiek ievēroti un piemēroti. Ja pārvades sistēmu operatori nespēj vienoties par vajadzīgajiem tehniskajiem un tirdzniecības kodeksiem vai tos neievēro, šādus noteikumus var ierosināt un pieņemt pēc Komisijas priekšlikuma saskaņā ar komitoloģijas procedūru.
- Šajā priekšlikumā noteiktas kopumā vienpadsmit galvenās sadarbības jomas. Pārvades sistēmu operatoru Eiropas tīkla (skatīt 1.2. nodaļu) ikgadējā darba programmā, ko izstrādā, apspriežoties ar visām ieinteresētajām personām, un jaunās Energoregulatoru sadarbības aģentūras ikgadējā darba programmā (skatīt 3. nodaļu) būs norādītas prioritātes un konkrētāk noteikts, kādi tehniskie un tirdzniecības kodeksi ir vajadzīgi. Pārvades sistēmu operatoru sadarbībai jāaptver arī tehnisko un tirgus kodeksu īstenošanas pārraudzība.

- *Pētniecības un attīstības darbības kopējās interesēs.* PSO sadarbība ļaus izveidot pamatu, lai apzinātu, finansētu un vadītu pētniecības un inovāciju darbības, kas vajadzīgas, lai nodrošinātu Eiropas elektroenerģijas un gāzes tīklu intensīvu attīstību un pilnveidošanos, jo īpaši — veicinātu piegādes drošību un energoefektivitāti, kā arī zemu oglekļa emisiju tehnoloģiju izplatību.
- *Tīkla ekspluatācijas koordinēšana.* PSO sadarbība ietver tīklu kopīgu ekspluatāciju saskaņā ar pieņemtiem tirdzniecības un tehniskajiem kodeksiem. Tā attiecas arī uz apmaiņu ar informāciju par tīklu ekspluatāciju, saskaņotu informācijas publicēšanu par piekļuvi tīklam, piemēram, izmantojot kopēju informācijas platformu.
- *Investīciju plānošana.* Lai būtu pieejama pietiekama pārvades jauda pieprasījuma apmierināšanai un valstu tirgu integrēšanai, tīklu operatoriem sistēmu attīstība jāplāno saskaņoti un ilgām laikiem, lai varētu plānot investīcijas tīklos un pārraudzīt pārvades tīklu jaudas dinamiku. Paredzēts, ka elektroenerģijas pārvades sistēmu operatoru Eiropas tīkls publiskos tīklu attīstības plānus, kuros ietvers integrēta tīkla modeļus, scenāriju prognozes un novērtējumu par integrētās sistēmas elastīgumu un izveides pabeigšanu. Šiem attīstības plāniem jābūt pietiekami tālejošiem (piemēram, vismaz 10 gadiem), lai varētu laikus pamanīt investīciju trūkumu, sevišķi attiecībā uz pārrobežu jaudu.

Saistībā ar pēdējiem diviem uzdevumiem tirgus integrācijā liela nozīme ir reģionālām iniciatīvām. Lai panāktu patiesu praktisku virzību uz priekšu, tīkla optimālu ekspluatāciju<sup>7</sup> un adekvātu investīciju plānošanu un realizēšanu, pārvades sistēmu operatoru sadarbība Eiropas līmenī jāpapildina ar sadarbību reģionālajā līmenī. Regulējumam jābūt tādām, lai tiktu veicināta, koordinēta un pilnveidota reģionālo iniciatīvu īstenošana starp pārvades sistēmas operatoriem un pārvaldes iestādēm, kā tas notiek, piemēram, *EREG* reģionālajās iniciatīvās un Ziemeļrietumeiropas Piecpusējā forumā un kā to iesaka tādas lielākās ieinteresētās organizācijas kā *Eurelectric*.

#### **4.2. Labāks sadarbības mehānisms**

Ir svarīgi, lai pārvades sistēmu operatoru sadarbības struktūras Eiropas mērogā tiktu atzītas par tādām, kam ir pilnvaras veikt iepriekš minētos uzdevumus. Tādēļ Komisija šos uzdevumus oficiāli uzticēs (gāzes un elektroenerģijas) pārvades sistēmas operatoru Eiropas tīkliem.

Pārvades sistēmas operatori ir uzņēmumi, un to sadarbībai jābūt pārredzamai. Tie var izmantot tādas esošās struktūras kā *GTE* un *ETSO*. Tomēr pārvades sistēmas operatoriem uzticēti tādi pienākumi un uzdevumi, ka būs vajadzīga centralizēta un pastāvīga sadarbības struktūra gan organizatorisku apsvērumu dēļ, gan tādēļ, lai izstrādātu praktiskus rīkus tīklu plānošanai un ekspluatācijai.

Energoregulatoru sadarbības aģentūra pārraudzīs, kā pārvades sistēmas operatoru Eiropas tīkli veic tiem uzticētos uzdevumus.

Sākot strādāt pie konkrēta jautājuma, pārvades sistēmu operatoru standarta prakse būs darbā iesaistīt ieinteresētās personas (ražotāji, piegādātāji, patērētāji un sadales sistēmu operatori) un apspriesties ar tām. Tādējādi ar ieinteresētajām personām apspriedīs pārvades sistēmas

---

<sup>7</sup> Piemēram, elektroenerģijas jomā ir skaidrs, ka tehniskie kodeksi dažos jautājumos jānosaka katram sinhronajam apgabalam.

operatoru sagatavotos tirdzniecības un tehnisko kodeksu projektus, un tās varēs izteikt apsvērumus par pārvades sistēmas operatoru ikgadējo darba programmu. Aģentūra uzraudzīs pienācīgu apspriešanās gaitu.

## **5. TIRGUS DARBĪBAS UZLABOŠANA**

Šā priekšlikuma mērķis ir uzlabot tiesisko regulējumu, lai atvieglinātu trešo personu piekļuvi galvenajai infrastruktūrai, palielinātu pārredzamību tirgū, sekmētu tirgus integrāciju un uzlabotu piekļuvi mazumtirdzniecības patērētājiem.

### **5.1. Atbrīvojumu režīms**

Pašreizējos tiesību aktos paredzēta iespēja uz iepriekš noteiktu laika posmu piešķirt atbrīvojumu, proti, nozīmīgiem jauniem infrastruktūras objektiem nepiemērot noteikumus par regulētu trešo personu piekļuvi. Izmantojot šo izdevību, tiek īstenoti vai jau ir pabeigti vairāki infrastruktūras objekti, tostarp gāzes un elektroenerģijas starpsavienojumi un SDG iekārtas. Tas palīdzējis pārvērst uz priekšu projektus, kas sekmēs piegādes drošību un konkurenci. Tomēr līdzšinējā pieredze liecina, ka projektu īstenotājiem, regulatoriem un Komisijai nāktu par labu atbrīvojumu pieprasīšanas un piešķiršanas procedūras optimizācija, kā arī dažu nosacījumu precizēšana. Tāpēc Komisija ierosina sagatavot pamatnostādnes, kas noderēs gan atbrīvojuma prasītājiem, gan regulatoriem atbrīvojuma nosacījumu piemērošanā. Lai nodrošinātu, ka infrastruktūras projekts, kam piešķirts atbrīvojums, tomēr tirgū tiek optimāli izmantots, tiek ierosināts attiecībā uz jaunu infrastruktūru paredzēt vispārīgās obligātās prasības jaudas piešķiršanai un noteikumus sastrēgumu pārvaldībai, kas līdz šim tikuši piemēroti katrā gadījumā atsevišķi.

### **5.2. Pārredzamība**

Iekšējais elektroenerģijas un gāzes tirgus nav pietiekami likvīds un pārredzams, un tādējādi tiek traucēta efektīva resursu sadale, zaudējumu riska ierobežošana un jaunu dalībnieku ienākšana tirgū. Lai palielinātu uzticību tirgum, tā likviditāti un tirgus dalībnieku skaitu, tirgū jābūt pieejamai plašākai informācijai.

Pašreizējās pārredzamības prasības galvenokārt paredz, ka jāpublisko informācija par tīkla jaudu, lai tirgus dalībnieki varētu novērtēt, vai jauda ir pieejama un vai tirgū tiek piedāvāta visa pieejamā jauda. Tomēr tirgus dalībniekiem jābūt arī vienlīdzīgai piekļuvei informācijai, kas nosaka vairumcenu izmaiņas.

Šobrīd vēsturiskajiem operatoriem, kas ir atbildīgi par lielāko daļu gāzes un elektroenerģijas plūsmu un kam pieder lielākā daļa aktīvu tirgū, ir lielāka un labāka piekļuve informācijai nekā jaunpienācējiem. Elektroenerģijas nozarē pastāv regulējumam piesaistītas prasības — pamatnostādnes, kurās definētas prasības attiecībā uz pārredzamību elektroenerģijas ražošanā, bet gāzes nozarē šādu prasību šobrīd nav. Tādēļ tiek ierosināts pārredzamības prasības attiecināt arī uz gāzes krājumiem, prognozēm par pieprasījumu un piedāvājumu, tīkla balansēšanas izmaksām un tirdzniecību.

Valsts pārvaldes iestādēm jākontrolē un jāpārtrauga šo prasību pareiza un pilnīga piemērošana, tādēļ attiecīgi jāpalielina to pilnvaras.

Runājot par pārredzamību attiecībā uz atvasinātajiem un finanšu instrumentiem (par kuriem šie priekšlikumi neizvirza papildu prasības attiecīgajiem uzņēmumiem), Komisija līdž

2008. gada vidū šo jautājumu izpētīs sīkāk un izdarīs secinājumus. Komisija aicina Energoregulatoru sadarbības aģentūru un Eiropas vērtspapīru regulatoru komiteju piedalīties šā jautājuma izpētē un paust atzinumu par to, vai uz darījumiem ar gāzes un elektroenerģijas piegādes līgumiem un gāzes un elektroenerģijas atvasinājumiem instrumentiem būtu jāattiecinā pārrēķināšanas prasības pirmspārdošanas un pēcpārdošanas posmā.

### 5.3. Piekļuve uzglabāšanai

Direktīvā par gāzes iekšējo tirgu noteikts, ka gadījumos, kad uzglabāšanas iekārtas ir nepieciešams nosacījums, lai gāzi varētu piegādāt patērētājiem, uzglabāšanas sistēmas operatori jāpiešķir piekļuve trešām personām. Dalībvalstis var izvēlēties, kā nodrošināt piekļuvi šīm uzglabāšanas iekārtām — piemērojot regulatora izveidotus nosacījumus vai uzglabāšanas sistēmas operatoram uzliekot par pienākumu ar klientiem vienoties par piekļuves nosacījumiem. Direktīvā izklāstīti tikai prasību vispārīgie principi, un dalībvalstīm ir liela rīcības brīvība regulējuma noteikšanā. Madrides forumā ieinteresētās aprindas brīvprātīgi vienojās par Labas TPP prakses pamatnostādņēm uzglabāšanas sistēmu operatoriem (LPPUSO), kurās iestrādāti šie principi. Tomēr *ERGEG* secinājusi, ka kopumā šīs pamatnostādnes tiek ievērotas vāji.

Lai šīs pamatnostādnes tiktu reāli piemērotas, Komisija ierosina šādus četrus pasākumus:

- padarīt pamatnostādnes iestrādātos principus juridiski saistošus un sīki paredzēt pamatnostādņu īstenošanu saskaņā ar komitoloģijas procedūru;
- panākt to uzglabāšanas sistēmu operatoru juridisku un funkcionālu nošķiršanu, kuri ir daļa no piegādes uzņēmumiem;
- paplašināt valstu pārvaldes iestāžu pilnvaras, lai tās varētu pārraudzīt piekļuvi uzglabāšanas iekārtām;
- noteikt, ka uzglabāšanas iekārtām piemērotajai regulatīvajai kārtībai jābūt skaidrai;

Lai padarītu norādes juridiski saistošas, regula tiks paplašināta, lai noteiktu, kā uzglabāšanas sistēmu operatoriem jāpiešķir piekļuves pakalpojumus trešām personām un kā jāpiešķir jauda un jāpārvalda sastrēgumi. Tajā tiks definētas arī pārrēķināšanas prasības un ierosināti pasākumi, lai veicinātu uzglabāšanas jaudas sekundārā tirgus attīstību. Šiem noteikumiem jānodrošina, ka tirgū bez jebkādas diskriminācijas un pārrēķināšanas tiek piedāvāta visa uzglabāšanas jauda, kas ir pieejama trešām personām, un ka tiek maksimāli novērsta jaudas slēpšana. Šie noteikumi arī palīdzēs nodrošināt saskanību ar ierosinātajām obligātajām prasībām attiecībā uz infrastruktūru, kam piemēro atbrīvojumus.

Paredzot uzglabāšanas sistēmu operatoru juridisku un funkcionālu nošķiršanu, tiks ievērojami veicināti reāla piekļuve uzglabāšanai. Tas, ka pašlaik piegādātājiem, kam vajadzīgas uzglabāšanas iespējas, ir jāsaņem ar konkurentiem, lai par to noslēgtu līgumu, nevaro uzticību tirgum un ir nopietns šķērslis jaunpienācējiem. Uzglabāšanas iekārtu operatoru nošķiršana ievērojami uzlabos situāciju, turklāt konkurentiem un regulatoriem būs iespējams pārbaudīt, vai tirgū tiek piedāvāta visa pieejamā uzglabāšanas jauda.

Komisija ierosina novērst neskaidrības saistībā ar to, kāda uzglabāšanas jaudas daļa tiek piedāvāta tirgū, proti, paredzot, ka visām dalībvalstīm jānosaka un jāpublisko kritēriji, kā un



kad piemērojami noteikumi par trešo pušu piekļuvi uzglabāšanai. Savukārt regulatora uzdevums ir uzraudzīt, vai šie kritēriji tiek pareizi piemēroti visām krātuvēm.

#### **5.4. Piekļuve sašķidrinātas dabasgāzes (SDG) termināliem**

Eiropas Savienības apgādē ar gāzi aizvien lielāka nozīme ir SDG, un tiek plānotas vai jau tiek veiktas ievērojamas investīcijas SDG terminālos. Tādēļ nepieciešami pārredzami noteikumi par piekļuvi SDG termināliem. Regulatori šo vajadzību ir konstatējuši, un *EREGG* ir sagatavojusi norādes ar mērķi izveidot vienotu pieeju attiecībā uz trešo pušu piekļuvi SDG termināliem.

Lai gan daudzi uzceltie SDG termināli izmantojuši izdevību saņemt atbrīvojumu no prasības par trešo personu piekļuvi un no regulatīvas iejaukšanās atbilstīgi direktīvas 22. pantam, ir arī tādi SDG termināli, kam piemēro noteikumus par trešo personu piekļuvi. Tā kā pašreizējā direktīvā minēta tikai vispārīga prasība, ka šāda piekļuve ir jāregulē, dalībvalstis to interpretē ļoti dažādi. Turklāt atbrīvojums saskaņā ar 22. pantu vienmēr ir īslaicīgs, un pēc atbrīvojuma termiņa beigām SDG termināliem piemēros regulējumu. Tādēļ Komisija ierosina noteikt precīzāk definētus noteikumus par trešo personu piekļuvi SDG termināliem. Lai padarītu norādes juridiski saistošas, regula tiks paplašināta, lai definētu, kā uzglabāšanas sistēmu operatoriem jāpiedāvā trešo personu piekļuves pakalpojumi, jāpiešķir jauda un jāpārvalda sastrēgumi. Tajā tiks definētas arī pārredzamības prasības attiecībā un ierosināti pasākumi, lai veicinātu terminālu jaudas sekundārā tirgus attīstību. Šie noteikumi arī dzan palīdzēs nodrošināt saskanību ar ierosinātajām obligātajām prasībām attiecībā uz infrastruktūru, kam piemēro atbrīvojumus.

#### **5.5. Ilgtermiņa piegādes līgumi**

Pakārtotie divpusējie piegādes līgumi ļauj energoietilpīgām nozarēm rēķināties ar prognozējamām cenām. Tomēr pastāv risks, ka šādi līgumi ierobežo pakārtoto tirgu, liedzot patērētājiem iespēju mainīt piegādātāju un tādējādi ierobežojot konkurenci. Lai mazinātu nenoteiktību tirgū, Komisija tuvākajos mēnešos sagatavos norādījumus pienācīgā formā par to, kā pakārtotie divpusējie ilgtermiņa piegādes līgumi atbilst ES konkurences tiesībām.

#### **5.6. Pamats Eiropas mazumtirdzniecības tirgus pakāpeniskai izveidei**

Pašlaik vēl nevaram runāt par elektroenerģijas un gāzes mazumtirdzniecības tirgu (mājsaimniecība un mazie uzņēmumi), jo klienti (pieņemot, ka tiem ir izvēles iespējas) joprojām ir spiesti izmantot piegādātājus, kuri veic uzņēmējdarbību tajā pašā valstī. Elektroenerģijas un gāzes iekšējo tirgu izveides galīgais mērķis ir izveidot īstenu Eiropas galalietotāju tirgu, kurā valdītu patiesa konkurence un tiktu sasniegta maksimāla efektivitāte. Mazumtirdzniecības liberalizācija ir svarīga, lai nodrošinātu visiem ES iedzīvotājiem iespēju baudīt konkurences sniegtās priekšrocības. Ja liberalizācija attiecas tikai uz lielajiem klientiem, Eiropas mājsaimniecības galu galā subsidētu to ražošanu, un tiktu izkropļoti investīciju signāli saistībā ar jaunu ražošanu un piegādi. No 2007. gada 1. jūlija visi mazumtirdzniecības tirgi ES ir atvērti konkurencei, tomēr praksē daudzi klienti ir piesaistīti vēsturiskajiem piegādātājiem, jo nav ieviests vajadzīgais tiesiskais regulējums. Eiropas mazumtirdzniecības tirgu var izveidot tikai pakāpeniski. Lai sekmētu šo procesu, Komisija apsver iespēju izveidot mazumtirdzniecības jautājumu forumu līdzīgi Florences un Madrides forumiem, kas darbojušies ļoti sekmīgi. Šādā forumā galvenā uzmanība tiktu pievērsta specifiskiem mazumtirdzniecības jautājumiem, un tas kalpotu kā tribīne visām ieinteresētajām personām, lai popularizētu ES mēroga mazumtirdzniecības tirgus izveidi. Forums palīdzētu

dalībvalstīm un pārvaldes iestādēm izstrādāt skaidrus noteikumus par konkurenci mazumtirdzniecības tirgū, lai pakāpeniski saskaņotu tirgus noteikumus, kas ļautu izveidot pārrobežu mazumtirdzniecības tirgus.

Nevainojami funkcionējošiem mazumtirdzniecības tirgiem būs svarīga loma, lai vairotu ļaužu informētību par enerģijas iekšzemes patēriņu un enerģijas izmaksām, jo, lai īstenotu visus CO<sub>2</sub> emisiju samazināšanas un energoefektivitātes palielināšanas pasākumus, tajos jāiesaistās arī mājāsaimniecībām. Konkurence mājāsaimniecību apgādē palielinās ļaužu informētību par enerģijas jautājumiem. Tomēr pašreizējā prakse, kad patērētāji tikai reizi gadā saņem rēķinu par patērēto, šādu informētību nenodrošina un tāpat nerada iespēju piegādātājiem izveidot konkurētspējīgus pakalpojumus, kas īpaši pielāgoti mājāsaimniecībām ar specifiskām vajadzībām. Tādēļ piegādātājiem ir jāsniedz plašāka informācija, lai nodrošinātu, ka tie tiek biežāk informēti par enerģijas patēriņu un izmaksām.

Ir skaidrs, ka līdztekus patērētāju izvēles brīvībai ir jāgarantē patērētāju tiesību ievērošana. Pašreizējā direktīvā jau paredzēta ievērojama aizsardzība mazaizsargātiem patērētājiem, lai nodrošinātu viņiem piekļuvi enerģijai, kas vajadzīga normālai dzīvei. Tomēr šie pasākumi dažās valstīs piemēroti nepareizi, tāpēc Komisija ierosina noteikt saistošas pamatnostādnes, lai regulējumu padarītu skaidrāku. Tajā pašā laikā Komisija ierosina stiprināt visu patērētāju tiesības, tostarp piešķirot tiem tiesības mainīt piegādātāju jebkurā laikā un paredzot, ka energouzņēmumiem jānokārto rēķini viena mēneša laikā kopš brīža, kad patērētājs mainījis piegādātāju.

Visbeidzot, Komisija ir nākusi pie secinājuma, ka attiecībā uz sadales sistēmu operatoriem (SSO) pašreizējie juridiskie un funkcionālie nošķiršanas noteikumi ir pietiekami. Tāpēc tā neierosina uz SSO attiecināt īpašumtiesību nošķiršanas noteikumus, kas izklāstīti 4. nodaļā.

## **6. SADARBĪBA PIEGĀDES DROŠĪBAS STIPRINĀŠANAI**

### **6.1. Piegādes drošības uzraudzība, ko veic pārvades sistēmu operatori**

Ir svarīgi nodrošināt, ka elektroenerģijas un gāzes sistēmas spēj apmierināt pieprasījumu pat maksimumslodzes brīžos. Runājot par elektroenerģiju, tas ir iespējams tikai tad, ja ir pietiekama ražošanas jauda (ražošanas jaudas pietiekamība) un tīkls spēj pārvadīt enerģiju no ražotājiem līdz gala patērētājiem (tīkla jaudas pietiekamība). Runājot par gāzi, jābūt pieejamai pietiekamai importa un uzglabāšanas jaudai.

Direktīva 2005/89/EK paredz, ka valstu regulatoriem ar pārvades sistēmu operatoru palīdzību ik gadus jāziņo Komisijai par elektroapgādes drošību. Direktīva 2004/67/EK paredz, ka dalībvalstīm jāziņo par stāvokli gāzes piegādes drošības jomā un par to, kāds regulējums izveidots, lai veicinātu investīcijas infrastruktūrā. Ierosinātie grozījumi Regulā (EK) Nr. 1228/2003 un Regulā (EK) Nr. 1775/2005 paredz, ka pārvades sistēmu operatoru Eiropas tīklam jā sagatavo prognozes par sistēmas jaudas pietiekamību ziemas un vasaras periodam, kā arī ilgākam laikam. Lai ņemtu vērā iespējas maksimumpieprasījuma apstākļos eksportēt un importēt elektroenerģiju un gāzi, ir vajadzīga prognoze par stāvokli Eiropā kopumā. Tā kā iekšējo tirgu raksturo elektroenerģijas un gāzes pārrobežu plūsmas, šāda prognoze jā sagatavo Eiropas līmenī.

## 6.2. Dalībvalstu sadarbība

Gāzes piegādes drošība aplūkota divos ES tiesību aktos. Pirmkārt, Direktīvā 2003/55/EK ieviestas vispārējas pārraudzības prasības dalībvalstīm. Otrkārt, Direktīvā 2004/67/EK īpaši noteikti pasākumi, lai nodrošinātu gāzes piegādes drošību. Ar šo pēdējo direktīvu izveidota Gāzes koordinācijas grupa un definēts „Kopienas mehānisms” piegāžu pārtraukuma gadījumā.

Šie tiesību akti ir pamats koordinācijai. Tajos nav definēti kvantitatīvi mērķi attiecībā uz piegādes drošību un nav arī noteikti nekādi pienākumi attiecībā uz gāzes uzkrājumiem. Visbeidzot, tie neparedz noteikumus reģionālai sadarbībai, ja rodas nopietni piegādes traucējumi.

Direktīva 2004/67/EK dalībvalstīs transponēta tikai nesen. Tās 10. pantā paredzēts, ka Komisijai līdz 2008. gada 19. maijam jāziņo par tās īstenošanu, jo īpaši par tās instrumentu lietderību, un ka tā var paust turpmākus priekšlikumus par piegādes drošību. Minētajā ziņojumā īpaša uzmanība tiks pievērsta piegādes drošības pasākumiem saistībā ar gāzes uzkrājumiem.

Tādēļ šajos priekšlikumos šobrīd netiek grozīta Direktīva 2004/67/EK, un tajos izskata tikai divus šādus jautājumus.

- *Prasības par komerciālo uzkrājumu lielāku pārredzamību.* Visiem uzglabāšanas operatoriem būs pienākums ik dienu publiskot informāciju par darba gāzes apjomu, kas atrodas tā iekārtās. Šis pienākums ievērojami vairo savstarpējo uzticību reģionālai un divpusējai palīdzībai nopietnu piegādes traucējumu gadījumos.
- *Solidaritāte.* Tiek ierosināts, ka dalībvalstīm jāsadarbojas, lai sekmētu reģionālo un divpusējo solidaritāti. Paredzēts, ka šāda sadarbība attieksies uz situācijām, kad kādu dalībvalsti varētu skart nopietni gāzes piegādes traucējumi. Šādas koordinācijas piemēri ir valstu pasākumu optimizēšana ārkārtas situācijās un praktiskas kārtības izstrāde savstarpējai palīdzībai. Komisija vajadzības gadījumā pieņems reģionālās solidarās sadarbības pamatnostādnes.

Priekšlikums

**EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA**

**ar ko groza Direktīvu 2003/54/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu**

**(Teksts ar EEA nozīmi)**

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu, jo īpaši tā 47. panta 2. punktu, 55. un 95. pantu,

ņemot vērā Komisijas priekšlikumu<sup>8</sup>,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu<sup>9</sup>,

ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu<sup>10</sup>,

rīkojoties saskaņā ar Līguma 251. pantā paredzēto procedūru<sup>11</sup>,

tā kā:

- (1) Iekšējais elektroenerģijas tirgus, ko Kopienā pakāpeniski ievieš kopš 1999. gada, tiek veidots, lai visiem ES patērētājiem būtu izvēles iespējas — neatkarīgi no tā, vai šie patērētāji ir iedzīvotāji vai uzņēmumi —, rastos jaunas uzņēmējdarbības izdevības, attīstītos pārrobežu tirdzniecība, tādējādi paaugstinot efektivitāti, panākot konkurējošas cenas un labāku pakalpojuma kvalitāti, kā arī sniedzot ieguldījumu piegādes drošības un ilgtspējas pilnveidē.
- (2) Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. jūnija Direktīva 2003/54/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 96/92/EK atcelšanu<sup>12</sup> ir devusi nozīmīgu ieguldījumu elektroenerģijas iekšējā tirgus izveidošanā.
- (3) Taču patlaban visiem Kopienas uzņēmumiem nevar garantēt tiesības pārdot elektroenerģiju jebkurā dalībvalstī ar vienādiem noteikumiem, bez diskriminācijas vai ierobežojumiem. Īpaši jānorāda, ka visās dalībvalstīs vēl nepastāv nediskriminējoša pieeja tīkliem un vienlīdz efektīva regulatīvā uzraudzība, jo pašreizējais tiesiskais regulējums nav pietiekams.

---

<sup>8</sup> OV C [...], [...], [...]. lpp.

<sup>9</sup> OV C [...], [...], [...]. lpp.

<sup>10</sup> OV C [...], [...], [...]. lpp.

<sup>11</sup> OV C [...], [...], [...]. lpp.

<sup>12</sup> OV L 176, 15.7.2003., 37. lpp.

- (4) Komisijas 2007. gada 10. janvāra paziņojumā „Energētikas politika Eiropai”<sup>13</sup> uzsvērts, cik svarīgi ir pabeigt elektroenerģijas iekšējā tirgus izveidi un pieņemt vienādus noteikumus visiem Kopienas elektroenerģijas uzņēmumiem. Paziņojums par iekšējo enerģētikas tirgu<sup>14</sup> un nozares konkurences pētījuma noslēguma ziņojums<sup>15</sup> liecina, ka pašreizējie noteikumi un pasākumi nav pietiekams pamats funkcionējoša iekšējā tirgus izveidei.
- (5) Nenošķirot tīklus no ražošanas un piegādes darbībām, mēs riskējam ne vien ar diskrimināciju tīkla ekspluatācijā, bet arī ar to, ka vertikāli integrēti uzņēmumi zaudē stimulu pienācīgi investēt tīklos.
- (6) Pašreizējie tiesiskie un funkcionālie nošķiršanas noteikumi nav nodrošinājuši pārvades sistēmu operatoru efektīvu nošķiršanu. Eiropadome 2007. gada 8. un 9. marta sanāsmē Briselē aicināja Komisiju izstrādāt tiesību aktu projektus, lai panāktu efektīvu piegādes un ražošanas darbību nodalījumu no tīkla operācijām.
- (7) Efektīvi nošķirt var tikai vienā veidā — likvidējot vertikāli integrētu uzņēmumu dabisko motivāciju diskriminēt konkurentus attiecībā uz pieeju tīkliem un investīcijām. Vienkāršākais un stabilākais risinājums dabiskā interešu konflikta novēršanai un piegādes drošības panākšanai ir īpašumtiesību nošķiršana — tīkla īpašnieks, kas nav atkarīgs no piegādes un ražošanas interesēm, tiek iecelts par tīkla operatoru. Tāpēc Eiropas Parlamenta 2007. gada 10. jūlijā pieņemtajā rezolūcijā par gāzes un elektroenerģijas iekšējā tirgus perspektīvām minēts, ka īpašumtiesību nošķiršana pārvades līmenī uzskatāma par visefektīvāko līdzekli, lai nediskriminējoši veicinātu investīcijas infrastruktūrā, jaunu dalībnieku taisnīgu piekļuvi tīklam un pārredzamību tirgū. Minēto iemeslu dēļ dalībvalstīm jānodrošina, ka tai pašai personai vai personām nav iespēju kontrolēt (tostarp izmantojot mazākuma veto tiesības stratēģiski svarīgos lēmumos, piemēram, par investīcijām) ražošanas vai piegādes uzņēmumu un tajā pašā laikā būt ieinteresētai pārvades sistēmas operatorā vai pārvades sistēmā vai izmantot savas tiesības šajos uzņēmumos. Un otrādi — ja persona kontrolē pārvades sistēmas operatoru, jāizslēdz iespēja šai pašai personai būt ieinteresētai piegādes uzņēmumā vai izmantot savas tiesības šajā uzņēmumā.
- (8) Tā kā dažkārt, lai nošķirtu īpašumtiesības, vajadzīga uzņēmumu pārstrukturizācija, dalībvalstīm jāpiešķir papildu laiks attiecīgo noteikumu piemērošanai. Turklāt, ņemot vērā elektroenerģijas un gāzes nozares vertikālo saikni, nošķiršanas noteikumi jāattiecinā uz abām nozarēm.
- (9) Lai panāktu tīkla ekspluatācijas pilnīgu neatkarību no piegādes un ražošanas interesēm un novērstu konfidencialas informācijas apmaiņu, viena un tā pati persona nedrīkst būt vadības loceklis gan pārvades sistēmas operatorā, gan uzņēmumā, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām. Šā paša iemesla dēļ viena un tā pati persona nedrīkst iecelt pārvades sistēmas operatora vadības locekļus un būt ieinteresēta piegādes uzņēmumā.

---

<sup>13</sup> COM(2007) 1.

<sup>14</sup> Komisijas Paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par iekšējā gāzes un elektroenerģijas tirgus perspektīvām - COM(2006) 841.

<sup>15</sup> Komisijas paziņojums „Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1/2003 17. pantu veiktais nozares pētījums par gāzes un elektroenerģijas tirgiem (nobeiguma pārskats)” - SEC(2006) 1724.

- (10) Izveidojot sistēmas operatorus, kas nav atkarīgi no piegādes un ražošanas interesēm, vertikāli integrēti uzņēmumi var paturēt savā īpašumā tīklu aktīvus, vienlaikus neapdraudot efektīvu interešu nošķiršanu, ja neatkarīgais sistēmas operators veic visas tīkla operatora funkcijas un ja tiek nodrošināta sīks regulējums un aptveroši regulatīvās kontroles mehānismi.
- (11) Ja uzņēmums, kam pieder pārvades sistēma, ir daļa no vertikāli integrēta uzņēmuma, dalībvalstīm jādod izvēles iespējas starp īpašumtiesību nošķiršanu un, atkāpjoties no šīs prasības, neatkarīgu sistēmas operatoru izveidi, kas nav atkarīgi no piegādes un ražošanas interesēm. Lai ar neatkarīgu sistēmas operatoru risinājumu panāktu vajadzīgo rezultātu, jāpieņem īpaši papildu noteikumi. Lai pilnībā aizsargātu vertikāli integrētu uzņēmumu īpašnieku intereses, dalībvalstīm jādod izvēles iespējas īpašumtiesību nošķiršanas īstenošanā — izmantot tiešu nodalīšanu vai sadalīt integrētā uzņēmuma īpašumdaļas tīkla uzņēmuma īpašumdaļās un piegādes un ražošanas daļās, ievērojot īpašumtiesību nošķiršanas prasības.
- (12) Īstenojot efektīvu nošķiršanu, jāievēro nediskriminācijas princips starp publisko un privāto sektoru. Tāpēc viena un tā pati persona nedrīkst spēt atsevišķi vai kolektīvi ietekmēt gan pārvades sistēmu operatoru, gan piegādes uzņēmumu struktūru sastāvu, balsojumu vai lēmumu pieņemšanu. Ja attiecīgā dalībvalsts var pierādīt, ka šī prasība ir ievērota, divas atsevišķas publiskas iestādes var kontrolēt no vienas puses ražošanas un piegādes darbības un no otras puses — pārvades darbības.
- (13) Pilnīga tīkla un piegādes darbību nodalīšana jānodrošina visā Kopienā, tā lai neviens Kopienas tīklu operators vai ar to saistīts uzņēmums nevarētu nodarboties ar piegādes vai ražošanas darbībām nevienā dalībvalstī. Tas vienādi jāpiemēro gan attiecībā uz ES, gan citu valstu uzņēmumiem. Lai tīkla un piegādes darbības Kopienā tiktu nošķirtas, pārvaldes iestādēm jāpiešķir pilnvarojums atteikt sertifikāciju pārvades sistēmu operatoriem, kas neievēro nošķiršanas noteikumus. Lai panāktu konsekvenci visā Kopienā un ievērotu Kopienas starptautiskās saistības, Komisijai jāpiešķir tiesības pārskatīt pārvaldes iestāžu pieņemtos lēmumus par sertifikāciju.
- (14) Enerģijas piegādes aizsardzība ir svarīgs sabiedrības drošības aspekts un cieši saistīta ar ES elektroenerģijas tirgus efektīvu darbību. Elektroenerģiju ES iedzīvotājiem var piegādāt tikai pa tīklu. Funkcionējoši elektroenerģijas tirgi un jo īpaši tīkli un citi aktīvi, kas saistīti ar elektroenerģijas piegādi, ir svarīgs priekšnoteikums sabiedrības drošībai, ekonomikas konkurētspējai un iedzīvotāju labklājībai Kopienā. Neskarot Kopienas starptautiskās saistības, Kопiena uzskata, ka elektroenerģijas pārvades sistēma Kopienai ir īpaši svarīga, tāpēc vajadzīga papildu aizsardzība pret trešo valstu ietekmi, kas var apdraudēt Kopienas sabiedrisko kārtību un sabiedrības drošību, un Kopienas iedzīvotāju labklājību. Šādi pasākumi ir nepieciešami arī tādēļ, lai nodrošinātu atbilstību efektīvas nošķiršanas noteikumiem.
- (15) No nediskriminējošas piekļuves sadales tīkliem ir atkarīga pakārtota piekļuve patērētājiem mazumtirdzniecības līmenī. Taču diskriminācijas iespējas trešo personu pieejas un investīciju ziņā sadales līmenī ir mazākas nekā pārvades līmenī, jo pārslodze un ražošanas interešu ietekme sadales līmenī kopumā ir mazāka nekā pārvades līmenī. Turklāt sadales sistēmu operatoru funkcionālā nošķiršana atbilstoši Direktīvai 2003/54/EK ir obligāta tikai no 2007. gada 1. jūlija, un tās ietekme uz iekšējo tirgu vēl nav novērtēta. Pašreizējie tiesiskie un funkcionālie nošķiršanas noteikumi var nodrošināt efektīvu nošķiršanu, ja tos skaidrāk definē, atbilstoši īsteno

un cieši pārrauga. Lai panāktu vienādus noteikumus mazumtirdzniecībā, jāuzrauga sadales sistēmas operatoru darbība, lai tie neizmantotu vertikāli integrēta uzņēmuma priekšrocības attiecībā uz to konkurētspēju, jo īpaši saistībā ar maziem mājāsaimniecību vai citu grupu patērētājiem.

- (16) Ar Direktīvu 2003/54/EK tika ieviesta prasība dalībvalstīm izveidot regulatorus ar īpašām pilnvarām. Tomēr pieredze liecina, ka regulatoru darbība bieži vien ir mazefektīva, jo tie nav neatkarīgi no valdības, tiem trūkst pietiekamu pilnvaru un rīcības brīvības. Tāpēc Eiropadome 2007. gada 8. un 9. marta sanāksmē Briselē aicināja Komisiju izstrādāt tiesību aktu projektus, lai panāktu turpmāku pilnvaru saskaņošanu un valstu energoregulatoru neatkarības stiprināšanu.
- (17) Lai iekšējais tirgus funkcionētu pareizi, energoregulatoriem jāspēj pieņemt lēmumus par visiem atbilstošiem regulēšanas jautājumiem, un tiem jābūt pilnīgi neatkarīgiem no visām publiskām un privātām interesēm.
- (18) Energoregulatoriem vajadzīgas pilnvaras pieņemt elektroenerģijas uzņēmumiem saistošus lēmumus un uzlikt iedarbīgas, pienācīgas un atturošas sankcijas elektroenerģijas uzņēmumiem, kas nepilda saistības. Neatkarīgi no konkurences noteikumu piemērošanas tiem jāpiešķir arī pilnvaras pieņemt lēmumus par visiem vajadzīgajiem pasākumiem, lai sekmētu efektīvu konkurenci, kas nodrošina tirgus pareizu darbību; kā arī panākt augstas prasības universālajam un sabiedriskajam pakalpojumam, vienlaikus veicinot tirgus atvēršanu, neaizsargāto patērētāju drošību un patērētāju tiesību aizsardzības pasākumu efektivitāti. Šiem noteikumiem nevajadzētu skart Kopienas pilnvaras konkurences noteikumu piemērošanā, tostarp apvienošanās gadījumu izskatīšanu Kopienas mērogā, un iekšējā tirgus noteikumus, piemēram, brīvu kapitāla apriti.
- (19) Iekšējam elektroenerģijas tirgum trūkst likviditātes un pārredzamības, un tādējādi tiek traucēta efektīva resursu sadale, nodrošināšanās pret risku un jaunu dalībnieku ienākšana tirgū. Lai palielinātu uzticību tirgum, tā likviditāti un tirgus dalībnieku skaitu, jāveic plašāka elektroenerģijas piegādes uzņēmumu regulatīvā pārraudzība. Šīs prasības nedrīkst būt pretrunā pašreizējiem Kopienas tiesību aktiem, kas regulē finanšu tirgu. Energoregulatoriem un finanšu tirgus regulatoriem jāsadarbojas, lai savstarpēji palīdzētu labāk pārraudzīt attiecīgos tirgus.
- (20) Pirms Komisija pieņem pamatnostādnes, ar ko sīkāk nosaka lietvedības prasības, Energoregulatoru sadarbības aģentūrai un Eiropas vērtspapīru regulatoru komitejai (*CESR*) jāsadarbojas, izpētot šos jautājumus un konsultējot Komisiju par minēto pamatnostādņu saturu. Aģentūrai un Komitejai kopīgi jāizpēta un jākonsultē Komisija par jautājumu, vai uz darījumiem ar elektroenerģijas piegādes līgumiem un atvasinātajiem elektroenerģijas instrumentiem jāattiecināta pārredzamības prasības pirmstirdzniecības un pēctirdzniecības posmā, un, ja tā ir, kādām šīm prasībām jābūt.
- (21) Jāpilnveido sabiedriskā pakalpojuma saistības un no tām izrietošās kopīgās obligātās prasības, lai visiem patērētājiem nodrošinātu ieguvumus no konkurences. Galvenais patērētāju apgādes faktors ir piekļuve patēriņa datiem, un patērētājiem jābūt iespējai piekļūt saviem datiem, lai uz šo datu pamata varētu lūgt konkurentiem sagatavot piedāvājumu. Patērētājiem arī jānodrošina tiesības būt pienācīgi informētiem par savu enerģijas patēriņu. Regulāri sniegta informācija par enerģijas izmaksām radīs stimulu

enerģiju taupīt, jo patērētāji skaidri redzēs, kā to enerģijas rēķinu ietekmē investīcijas energoefektivitātē un patēriņa paradumu maiņa.

- (22) Lai izveidotu elektroenerģijas iekšējo tirgu, dalībvalstīm jāveicina savu valstu tīklu integrācija un tīklu operatoru sadarbība Eiropas un reģionālā mērogā.
- (23) Pārvaldes iestādēm jāsniedz informācija tirgum arī tādēļ, lai Komisija varētu veikt savas funkcijas — novērot un uzraudzīt Eiropas elektroenerģijas tirgu un tā attīstību īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā, tostarp tādus aspektus kā ražošanas jauda, dažādi elektroenerģijas ražošanas avoti, pārvades un sadales infrastruktūra, pārrobežu tirdzniecība, investīcijas, vairumtirdzniecības un patērētāju cenas, tirgus likviditāte, nekaitīguma videi un efektivitātes uzlabošana.
- (24) Tā kā paredzētās rīcības mērķus, t.i., izveidot pilnībā funkcionējošu iekšējo elektroenerģijas tirgu, dalībvalstis atsevišķi nevar pienācīgi sasniegt, un minētās rīcības mēroga un seku dēļ šo mērķi labāk var sasniegt Kopienas līmenī, Kopiena var noteikt pasākumus saskaņā ar subsidiaritātes principu, kā noteikts Līguma 5. pantā. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šī direktīva nepārsniedz to, kas ir vajadzīgs šo mērķu sasniegšanai.
- (25) Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. jūnija Regula (EK) Nr. 1228/2003 par nosacījumiem attiecībā uz pieeju tīklam elektroenerģijas pārrobežu tirdzniecībā<sup>16</sup> paredz Komisijai iespēju pieņemt pamatnostādnes, lai sasniegtu vajadzīgo saskaņotības pakāpi. Šīs pamatnostādnes — saistošs izpildes pasākums — ir piemērots instruments, ko pēc vajadzības var ātri pielāgot.
- (26) Pasākumi, kas vajadzīgi, lai īstenotu Direktīvu 2003/54/EK, kas grozīta ar šo direktīvu, ir jāpieņem saskaņā ar Padomes Lēmumu 1999/468/EK (1999. gada 28. jūnijs), ar ko nosaka Komisijai piešķirto ieviešanas pilnvaru īstenošanas kārtību<sup>17</sup>,
- (27) Komisijai jāpiešķir pilnvaras jo īpaši pieņemt pamatnostādnes, kas vajadzīgas, lai panāktu minimālo saskaņotības pakāpi Direktīvas 2003/54/EK mērķa sasniegšanai. Tā kā minētie pasākumi ir vispārīgi un paredzēti Direktīvas 2003/54/EK papildināšanai ar jauniem nebūtiskiem elementiem, tie jāpieņem saskaņā ar regulatīvo kontroles procedūru, kas ir paredzēta Lēmuma 2003/468/EK 5.a pantā.
- (28) Tādēļ atiecīgi ir jāgroza Direktīva 2003/54/EK,

IR PIENĒMUŠI ŠO DIREKTĪVU.

### *1. pants*

#### *Grozījumi Direktīvā 2003/54/EK*

Direktīvu 2003/54/EK groza šādi.

- (1) Šādi groza 2. pantu.

---

<sup>16</sup> OV L 176, 15.7.2003., 1. lpp.

<sup>17</sup> OV L 184, 17.7.1999., 23. lpp. Lēmumā grozījumi izdarīti ar Lēmumu 2006/512/EK (OV L 200, 22.7.2006., 11. lpp).



(a) Šādi groza 21. punktu:

„21. „*vertikāli integrēts uzņēmums*” ir elektroenerģijas uzņēmums vai uzņēmumu grupa, kurā viena un tā pati persona vai personas var tieši vai netieši kontrolēt Padomes 2004. gada 20. janvāra Regulas (EK) Nr. 139/2004 par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju\* 3. panta 2. punkta nozīmē un kurā uzņēmums vai uzņēmumu grupa veic vismaz vienu no pārvades vai sadales un vismaz vienu no elektroenerģijas ražošanas vai piegādes funkcijām;”

\* OV L 145, 30.4.2004., 1. lpp.

(b) Pievieno šādu 32. līdz 34. punktu:

„32. „*elektroenerģijas piegādes līgums*” ir līgums par elektroenerģijas piegādi, kas neietver elektroenerģijas atvasinātos instrumentus;

33. „*elektroenerģijas atvasinātais instruments*” ir finanšu instruments, kas definēts I pielikuma C5, C6 vai C7 punktā Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 21. aprīļa Direktīvā 2004/39/EK, kas attiecas uz finanšu instrumentu tirgiem<sup>18</sup>, un ir saistīts ar elektroenerģiju;

34. „*kontrole*” ir visas tiesības, līgumi un citi līdzekļi, kas atsevišķi vai kopā faktiski vai tiesiski ietver iespēju ietekmēt uzņēmumu, jo īpaši

a) īpašumtiesības vai tiesības izmantot visus uzņēmuma aktīvus vai to daļu;

b) tiesības vai līgumi, kas paredz ietekmi uz uzņēmuma struktūru sastāvu, balsojumu vai lēmumiem.”

(2) Šādu 10. punktu pievieno 3. pantam.

„10. Komisija var pieņemt pamatnostādnes šā panta īstenošanai. Minēto pasākumu, kas paredzēts šīs direktīvas nebūtisko elementu grozīšanai, papildinot to, pieņem saskaņā ar 27.b panta 3. punktā minēto regulatīvo kontroles procedūru.”

(3) Iekļauj šādu 5.a pantu.

#### „5.a pants

#### Reģionālās sadarbības veicināšana

Dalībvalstis sadarbojas, lai integrētu valstu tirgus vismaz reģionālā mērogā. Jo īpaši dalībvalstis veicina tīklu operatoru sadarbību reģionālā mērogā un sekmē tiesisko un regulatīvo sistēmu konsekveni. Reģionālās sadarbības aptvertā ģeogrāfiskā teritorija atbilst ģeogrāfiskajām teritorijām, ko noteikusi Komisija saskaņā ar 2.h panta 3. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. jūnija Regulā (EK) Nr. 1228/2003 par nosacījumiem attiecībā uz pieeju tīklam elektroenerģijas pārrobežu tirdzniecībā<sup>19</sup>.”

<sup>18</sup> OV L 145, 30.4.2004., 1. lpp.

<sup>19</sup> OV L 176, 15.7.2003., 1. lpp.

(4) Šādi aizstāj 8. pantu.

*„8. pants*

Pārvades sistēmu un pārvades sistēmu operatoru nošķiršana

1. Dalībvalstis nodrošina, lai no [transponēšanas datums plus viens gads]

a) visi uzņēmumi, kam pieder pārvades sistēma, darbotos kā pārvades sistēmas operatori;

b) viena un tā pati persona vai personas nevarētu

i) tieši vai netieši kontrolēt uzņēmumu, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, un tieši vai netieši kontrolēt pārvades sistēmas operatoru vai pārvades sistēmu vai būt ieinteresēta vai izmantot tiesības šajos uzņēmumos

vai

ii) tieši vai netieši kontrolēt pārvades sistēmas operatoru vai pārvades sistēmu un tieši vai netieši kontrolēt uzņēmumu, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, vai būt ieinteresēta vai izmantot tiesības šādā uzņēmumā;

c) viena un tā pati persona nebūtu tiesīga iecelt uzraudzības padomes, administratīvās valdes vai to struktūru locekļus, kas juridiski pārstāv uzņēmumu, gan uzņēmumā, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, gan pārvades sistēmas operatorā vai pārvades sistēmā;

d) viena un tā pati persona nebūtu tiesīga kļūt par uzraudzības padomes, administratīvās valdes vai to struktūru locekli, kas juridiski pārstāv uzņēmumu, gan uzņēmumā, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, gan pārvades sistēmas operatorā vai pārvades sistēmā.

2. Šā panta 1. punkta b) apakšpunktā minētā ieinteresētība un tiesības attiecas jo īpaši uz

(a) kapitāla daļas vai uzņēmējdarbības aktīvu īpašumtiesībām,

(b) iespējām izmantot balsstiesības,

(c) tiesībām iecelt uzraudzības padomes, administratīvās valdes vai to struktūru locekļus, kas juridiski pārstāv uzņēmumu, vai

(d) tiesībām saņemt dividendes vai citas peļņas daļas.

3. Šā panta 1. punkta b) apakšpunktā jēdziens „uzņēmums, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām” ietver nozīmi, kādā jēdziens „uzņēmums, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām” izmantots Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. jūnija Direktīvā 2003/55/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 98/30/EK atcelšanu\*, un termini „pārvades sistēmas operators” un „pārvades sistēma” ietver jēdzienus „pārvades sistēmas operators” un „pārvades sistēma” Direktīvas 2003/55/EK nozīmē.

\* OV L 176, 15.7.2003., 57. lpp.

4. Dalībvalstis var paredzēt atkāpes no 1. punkta b) un c) apakšpunkta līdz [transponēšanas datums plus divi gadi] ar noteikumu, ka pārvades sistēmu operatori neietilpst vertikāli integrēta uzņēmuma sastāvā.

5. 1. punkta a) apakšpunktā noteiktā prasība uzskatāma par ievērotu situācijā, kad vairāki uzņēmumi, kam pieder pārvades sistēmas, ir nodibinājuši kopuzņēmumu, kas attiecīgajām pārvades sistēmām kalpo kā pārvades sistēmas operators vairākās dalībvalstīs. Citi uzņēmumi kopuzņēmumā iesaistīties drīkst tikai tad, ja atbilstoši 10. pantam ir apstiprināti kā neatkarīgi sistēmas operatori.

6. Dalībvalstis nodrošina, lai 12. pantā minētā komerciāli svarīgā informācija, ko ieguvis pārvades sistēmas operators, kurš ir bijis vertikāla integrēta uzņēmuma sastāvā, un šāda pārvades sistēmas operatora darbinieki nenonāktu tāda uzņēmuma rīcībā, kas veic kādu no ražošanas un piegādes funkcijām.”

---

(5) Iekļauj šādu 8.a pantu un 8.b pantu.

*„8.a pants*

*Pārvades sistēmu īpašnieku un pārvades sistēmu operatoru kontrole*

1. Neskarot Kopienas starptautiskās saistības, pārvades sistēmas vai pārvades sistēmu operatorus nedrīkst kontrolēt trešo valstu persona vai personas.

2. Kopienas nolīgumos ar vienu vai vairākām trešām valstīm var paredzēt atkāpi no 1. punkta.

*8.b pants*

*Pārvades sistēmu operatoru iecelšana un sertifikācija*

1. Uzņēmumus, kam pieder pārvades sistēma un ko valsts pārvaldes iestādes sertificējušas kā atbilstošus 8. panta 1. punkta un 8.a panta prasībām, dalībvalstis apstiprina un ieceļ par pārvades sistēmu operatoriem, ievērojot turpmāk izklāstīto sertifikācijas procedūru. Par pārvades sistēmas operatoru iecelšanu ziņo Komisijai un publicē Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

2. Neskarot Kopienas starptautiskās saistības, ja sertifikāciju pieprasa pārvades sistēmas īpašnieks vai pārvades sistēmas operators, ko kontrolē trešās valsts persona vai personas saskaņā ar 8.a pantu, pieprasījumu noraida, izņemot, ja pārvades sistēmas īpašnieks vai pārvades sistēmas operators pierāda, ka attiecīgo uzņēmumu nevar tieši vai netieši ietekmēt, pārkāpjot 8. panta 1. punktu, gāzes vai elektroenerģijas ražošanā vai piegādē iesaistīts operators vai trešā valsts.

3. Pārvades sistēmu operatori pārvaldes iestādei ziņo par visiem plānotajiem darījumiem, kuru dēļ varētu būt nepieciešams atkārtots izvērtējums par atbilstību 8. panta 1. punktam vai 8.a pantam.

4. Pārvaldes iestādes pastāvīgi uzrauga pārvades sistēmu operatoru atbilstību 8. panta 1. punktam un 8.a pantam. Pārvaldes iestādes uzsāk sertifikācijas procedūru atbilstības nodrošināšanai

a) ja tās saņem pārvades sistēmas operatora paziņojumu atbilstīgi 3. punktam;

b) pēc savas iniciatīvas, ja tās uzzina, ka plānota tiesību vai ietekmes maiņa pārvades sistēmas īpašnieku uzņēmumā vai pārvades sistēmas operatorā var izraisīt 8. panta 1. punkta vai 8.a panta pārkāpumu, vai ja tās pamatoti uzskata, ka šāds pārkāpums varētu būt noticis; vai

c) pēc pamatota Komisijas pieprasījuma.

5. Pārvaldes iestādes pieņem lēmumu par pārvades sistēmas operatora sertifikāciju četrus mēnešu laikā no pārvades sistēmas operatora paziņojuma iesniegšanas dienas vai no Komisijas pieprasījuma dienas. Pēc šā termiņa beigām sertifikācija uzskatāma par piešķirtu. Pārvaldes iestādes tiešs vai noklusējuma lēmums stājas spēkā tikai pēc 6. līdz 9. pantā paredzētās procedūras pabeigšanas un tikai tad, ja Komisija neiebilst.

6. Tiešu vai noklusējuma lēmumu par pārvades sistēmas operatora sertifikāciju pārvaldes iestāde kopā ar visu atbilstīgo informāciju, kas saistīta ar šo lēmumu, bez kavēšanās paziņo Komisijai.

7. Komisija pārbauda paziņojumu tūlīt pēc saņemšanas. Ja Komisija konstatē, ka pārvaldes iestādes lēmums izraisa nopietnas aizdomas par neatbilstību 8. panta 1. punktam, 8.a pantam vai 8.b panta 2. punktam, tā divus mēnešu laikā no paziņojuma saņemšanas var nolemt uzsākt procedūru. Tādā gadījumā Komisija aicina attiecīgo pārvaldes iestādi un pārvades sistēmas operatoru iesniegt komentārus. Ja Komisija pieprasa papildu informāciju, divus mēnešu termiņu var pagarināt vēl par diviem mēnešiem, sākot no pilnīgas informācijas saņemšanas.

8. Ja Komisija nolemj uzsākt procedūru, tā ne vēlāk kā četrus mēnešus no minētā lēmuma pieņemšanas pieņem galīgo lēmumu, ar kuru

a) nolemj neiebilst pret pārvaldes iestādes lēmumu

vai

b) pieprasa attiecīgajai pārvaldes iestādei grozīt vai atcelt savu lēmumu, ja Komisija uzskata, ka nav ievērots 8. panta 1. punkts, 8.a pants vai 8.b panta 2. punkts.

9. Ja Komisija nav pieņēmusi lēmumu uzsākt procedūru vai galīgo lēmumu attiecīgi 7. un 8. punktā noteiktajos termiņos, uzskatāms, ka Komisija neiebilst pret pārvaldes iestādes lēmumu.

10. Pārvaldes iestāde četrus nedēļu laikā izpilda Komisijas lēmumu grozīt vai atsaukt sertifikācijas lēmumu un attiecīgi informē Komisiju.

11. Pārvaldes iestādes un Komisija pārvades sistēmas operatoriem un uzņēmumiem, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, var pieprasīt visu informāciju, kas tām nepieciešama šajā pantā paredzēto uzdevumu veikšanai.

12. Pārvaldes iestādes un Komisija ievēro konfidencialitāti attiecībā uz komerciāli svarīgu informāciju.

13. Komisija pieņem pamatnostādnes, ar ko paredz 6. līdz 9. punkta izpildei piemērojamo procedūru. Minēto pasākumu, kas paredzēts šīs direktīvas nebūtisko elementu grozīšanai, papildinot to, pieņem saskaņā ar 27.b panta 3. punktā minēto regulatīvo kontroles procedūru.”

(6) Šādi aizstāj 9. panta a) punktu.

„a) sistēmas ilgtermiņa jaudas nodrošināšanu, tā lai elektroenerģijas pārvades apjoms atbilstu saprātīgam elektroenerģijas pārvades pieprasījumam, drošas, uzticamas un efektīvas pārvades sistēmas ekspluatēšanu, uzturēšanu un attīstību ar ekonomiski izvēīgiem nosacījumiem, pienācīgi ņemot vērā vides apsvērumus, energoefektivitātes, pētniecības un inovācijas veicināšanu, jo īpaši attiecībā uz neizsīkstošo enerģijas resursu un zemu oglekļa emisiju tehnoloģiju popularitātes paaugstināšanu.”

(7) Svīturo 10. pantu.

(8) Iekļauj šādu 10. un 10.a pantu.

#### *„10. pants*

##### Neatkarīgi sistēmas operatori

1. Ja pārvades sistēma brīdī, kad stājas spējā šī direktīva, pieder vertikāli integrētam uzņēmumam, dalībvalstis var paredzēt atkāpi no 8. panta 1. punkta ar nosacījumu, ka dalībvalsts pēc pārvades sistēmas īpašnieka priekšlikuma ieceļ neatkarīgu pārvades sistēmas operatoru un iecelšanu apstiprina Komisija. Jebkurā gadījumā nevar radīt kavēkļus vertikāli integrētam uzņēmumam, kam pieder pārvades sistēma, veikt pasākumus, lai panāktu atbilstību 8. panta 1. punktam.

2. Dalībvalsts var apstiprināt un iecelt neatkarīgu sistēmas operatoru tikai tad, ja

- a) potenciālais operators ir apliecinājis savu atbilstību 8. panta 1. punkta b) līdz d) apakšpunkta prasībām;
- b) potenciālais operators ir apliecinājis, ka tā rīcībā ir finanšu, tehniskie un cilvēkresursi, kas vajadzīgi 9. pantā paredzēto uzdevumu veikšanai;
- c) potenciālais operators ir apņēmis ievērot pārvaldes iestādes ierosināto desmit gadu tīkla attīstības plānu;
- d) pārvades sistēmas īpašnieks ir apliecinājis spēju ievērot saistības, kas izriet no 6. punkta. To apliecina, iesniedzot projektus visiem līgumiem, ko šis potenciālais operators slēgs ar citām attiecīgajām struktūrām;
- e) potenciālais operators ir apliecinājis spēju ievērot saistības, kas izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. jūnija Regulas (EK) Nr. 1228/2003 par nosacījumiem attiecībā uz pieeju tīklam elektroenerģijas pārrobežu tirdzniecībā\*, tostarp par pārvades sistēmu operatoru sadarbību Eiropas un reģionālā mērogā.

\* OV L 176, 15.7.2003., 1. lpp.

3. Uzņēmumus, ko pārvaldes iestāde sertificējusi kā atbilstošus 8.a panta un 10. panta 2. punkta prasībām, dalībvalstis apstiprina un ieceļ par pārvades sistēmu operatoriem. Piemēro 8.b pantā izklāstīto sertifikācijas procedūru.

4. Ja Komisija ir pieņēmusi lēmumu saskaņā ar 8.b pantā izklāstīto procedūru un konstatē, ka pārvaldes iestāde divu mēnešu laikā nav izpildījusi Komisijas lēmumu, tā sešu mēnešu laikā pēc Energoregulatoru sadarbības aģentūras priekšlikuma un pēc pārvades sistēmas īpašnieka un pārvades sistēmas operatora viedokļu uzklaušanās ieceļ neatkarīgu pārvades sistēmas operatoru uz 5 gadiem. Pārvades sistēmas īpašnieks jebkurā laikā var ierosināt pārvaldes iestādei iecelt jaunu neatkarīgu sistēmas operatoru saskaņā ar 10. panta 1. punktā paredzēto procedūru.

5. Neatkarīgo sistēmas operatoru uzdevums ir piešķirt un pārvaldīt trešās personas pieeju, tostarp iekasēt piekļuves maksu un pārslodzes maksu, un maksājumus saistībā ar kompensācijas mehānismu starp pārvades sistēmu operatoriem atbilstoši Regulas (EK) Nr. 1228/2003 3. pantam, kā arī ekspluatēt, uzturēt un attīstīt pārvades sistēmu un ar investīciju plānošanu panākt, lai sistēma ilgtermiņā atbilstu pamatotam pieprasījumam. Tīkla attīstībā neatkarīgais sistēmas operators atbild par jaunu infrastruktūras objektu plānošanu (tostarp apstiprināšanu), būvniecību un nodošanu ekspluatācijā. Šajā nolūkā tas darbojas kā neatkarīgs sistēmas operators atbilstoši šai nodaļai. Trešās puses pieejas piešķiršana un pārvaldība un investīciju plānošana nedrīkst būt pārvades sistēmas īpašnieku pienākums.

6. Ja ir iecelts neatkarīgs sistēmas operators, pārvades sistēmas īpašnieks

- a) pienācīgi sadarbojas ar neatkarīgo sistēmas operatoru un palīdz tam veikt pienākumus, tostarp sniedzot visu attiecīgo informāciju;
- b) finansē investīcijas, par kurām nolemj neatkarīgais sistēmas operators un kuras apstiprina pārvaldes iestāde, vai piekrīt, ka tās finansē cita ieinteresētā puse, arī neatkarīgais sistēmas operators. Attiecīgos finanšu līgumus apstiprina pārvaldes iestāde. Pirms apstiprināšanas pārvaldes iestāde apspriežas ar aktīvu īpašnieku un citiem interesentiem;
- c) nodrošina segumu saistībām, kas attiecas uz tīkla aktīviem, izņemot to saistību daļu, kas saistīta ar neatkarīgā sistēmas operatora uzdevumiem;
- d) nodrošina garantijas, kas vajadzīgas finansējuma piesaistei tīkla paplašināšanai, izņemot tās investīcijas, attiecībā uz kurām saskaņā ar b) apakšpunktu pārvades sistēmas īpašnieks piekritis, ka finansējumu nodrošina cita ieinteresētā persona, arī neatkarīgais sistēmas operators.

7. Attiecīgajai valsts konkurences iestādei piešķir visas vajadzīgās pilnvaras, lai ciešā sadarbībā ar pārvaldes iestādi varētu efektīvi uzraudzīt, kā pārvades sistēmas īpašnieks pilda 6. punktā paredzētās saistības.

#### *10.a pants*

#### Pārvades sistēmu īpašnieku nošķiršana

1. Ja ir iecelts neatkarīgs sistēmas operators, pārvades sistēmas īpašniekiem, kas ietilpst vertikāli integrētā uzņēmumā, jābūt neatkarīgiem no citām darbībām, kas nav saistītas ar pārvadi, vismaz šādos aspektos: to juridiskā forma, organizācija un lēmumu pieņemšana.

2. Lai nodrošinātu 1. punktā minēto pārvades sistēmas īpašnieka neatkarību, piemēro vismaz šādus obligātos kritērijus:

- a) personas, kas atbild par pārvades sistēmas īpašnieka vadību, nedrīkst iesaistīties integrētā elektroenerģijas uzņēmuma struktūrās, kas tieši vai netieši ir pastāvīgi atbildīgas par elektroenerģijas ražošanu, sadali un piegādi;
- b) jāveic atbilstīgi pasākumi, lai nodrošinātu, ka tiek ņemtas vērā to personu profesionālās intereses, kas atbild par pārvades sistēmas īpašnieku uzņēmuma vadību, un vienlaikus tās varētu rīkoties neatkarīgi;
- c) pārvades sistēmas īpašnieks izstrādā atbilstības programmu, kurā izklāsta pasākumus, kas veikti, lai nodrošinātu diskriminējošas rīcības nepieļaušanu, un nodrošina atbilstīgu kontroli pār tās ievērošanu. Programmā paredz konkrētus darbinieku pienākumus, kas jāveic, lai sasniegtu šo mērķi. Persona vai struktūra, kas atbild par atbilstības programmas kontroli, iesniedz pārvaldes iestādei gada ziņojumu par veiktajiem pasākumiem, un šo ziņojumu publicē.

3. Komisija var pieņemt pamatnostādnes, lai nodrošinātu, ka pārvades sistēmas īpašnieks pilnībā ievēro šā panta 2. punktu. Minēto pasākumu, kas paredzēts šīs direktīvas nebūtisko elementu grozīšanai, papildinot to, pieņem saskaņā ar 27.b panta 3. punktā minēto regulatīvo kontroles procedūru.”

(9) Šādi aizstāj 12. pantu.

*„12. pants*

Konfidencialitāte, kas jāievēro pārvades sistēmu īpašniekiem un pārvades sistēmu operatoriem

1. Neskarot 18. pantu vai citu tiesisku pienākumu izpaust informāciju, visi pārvades sistēmu operatori un sadales sistēmas operatori ievēro konfidencialitāti attiecībā uz komerciāli svarīgu informāciju, kas iegūta, veicot to funkcijas, un neļauj diskriminējošā veidā izpaust tādu informāciju par savu darbību, kas var citiem dot komerciālas priekšrocības, un jo īpaši neizpauž komerciāli svarīgu informāciju citām uzņēmuma struktūrām, izņemot gadījumus, kad tas ir vajadzīgs darījuma veikšanai. Lai pilnībā ievērotu noteikumus par informācijas nošķiršanu, jānodrošina, ka pārvades sistēmas īpašnieks un pārējās uzņēmuma struktūras neizmanto kopīgus dienestus, izņemot tīri administratīvu vai IT funkciju veikšanai (piemēram, juridiskais dienests nedrīkst būt kopīgs).

2. Ja elektroenerģiju pārdod vai pērk saistīti uzņēmumi, pārvades sistēmas operatori ļaunprātīgi neizmanto komerciāli svarīgu informāciju, kas iegūta no trešām personām, nodrošinot tām pieeju sistēmai vai vienojoties par šādu pieeju.”

(10) Šādi groza 15. pantu.

- a) Šādu teikumu pievieno 2. punkta c) apakšpunktā pēc pirmā teikuma: „Šo uzdevumu veikšanai sadales sistēmas operatora rīcībā jābūt vajadzīgajiem resursiem, tostarp cilvēkresursiem, tehniskajiem, finanšu un fiziskajiem resursiem.”
- b) Šādi groza 2. punkta d) apakšpunktu:
- i) pēdējo teikumu groza šādi: „Persona vai struktūra, kas atbild par atbilstības programmas kontroli, turpmāk saukta par „atbilstības amatpersonu”, iesniedz 22.a panta 1. punktā minētajai pārvaldes iestādei gada ziņojumu par veiktajiem pasākumiem, un šo ziņojumu publicē.
  - ii) pievieno šādu teikumu: „Atbilstības amatpersona ir pilnīgi neatkarīga un tai ir pieeja visai sadales sistēmas operatora un visu saistīto uzņēmumu informācijai, kas vajadzīga paredzēto uzdevumu veikšanai.”
- c) Pievieno šādu 3. un 4. punktu:

„3. Ja sadales sistēmas operators ietilpst vertikāli integrētā uzņēmumā, dalībvalstis nodrošina sadales sistēmas operatora darbības uzraudzību, lai tas nevarētu ļaunprātīgi izmantot vertikālo integrāciju, kropļojot konkurenci. Jo īpaši vertikāli integrēti sadales sistēmas operatori nedrīkst saziņā un zīmola veidošanā maldināt par vertikāli integrētā uzņēmuma piegādes struktūras atsevišķo identitāti.

4. Komisija var pieņemt pamatnostādnes, lai nodrošinātu to, ka sadales sistēmas operators pilnībā ievēro 2. punktu attiecībā uz sadales sistēmas operatora pilnīgu neatkarību, nediskriminējošu rīcību un aizliegumu vertikāli integrētu uzņēmumu piegādes struktūrai negodīgi izmantot vertikālās integrācijas priekšrocības. Minēto pasākumu, kas paredzēts šīs direktīvas nebūtisko elementu grozīšanai, papildinot to, pieņem saskaņā ar 27.b panta 3. punktā minēto regulatīvo kontroles procedūru.”

- (11) Šādi aizstāj 17. pantu.

„Šī direktīva neliedz darboties apvienotam pārvades un sadales sistēmas operatoram, ja katrā no darbībām tiek nodrošināta atbilstība 8. panta, 10.b panta un 15. panta 1. punkta attiecīgajiem noteikumiem.”

- (12) Pēc 22. panta pievieno šādu VIIa nodaļu.

## „VIIa NODAĻA

### VALSTS PĀRVALDES IESTĀDES

#### *22.a pants*

#### Pārvaldes iestāžu iecelšana un neatkarība

1. Katra dalībvalsts iecel vienu valsts pārvaldes iestādi.
2. Dalībvalstis garantē pārvaldes iestādes neatkarību un nodrošina, ka tā izmanto savas pilnvaras taisnīgi un pārredzami. Tāpēc dalībvalsts nodrošina, ka pārvaldes iestāde, veicot šajā direktīvā paredzētos pārvaldes uzdevumus, ir tiesiski un



funkcionāli neatkarīga no citām publiskām vai privātām struktūrām un ka tās darbinieki un vadītāji darbojas neatkarīgi no tirgus interesēm un neprasa un nepieņem norādījumus no valdības vai citām publiskām vai privātām struktūrām.

3. Lai aizsargātu pārvaldes iestādes neatkarību, dalībvalstis jo īpaši nodrošina, ka

- a) pārvaldes iestādei ir juridiskas personas statuss, neatkarīgs budžets un pienākumu veikšanai atbilstoši cilvēkresursi un finansējums;
- b) pārvaldes iestādes vadību ieceļ uz noteiktu termiņu, kas nav pagarināms un ilgst vismaz piecus gadus, un atbrīvo no amata pirms termiņa tikai tad, ja netiek pildīti šajā pantā minētie nosacījumi vai ja tiek atklāts nopietns pārkāpums.

### *22.b pants*

#### *Pārvaldes iestādes vispārējie mērķi*

Pārvaldes iestāde, veicot šajā direktīvā noteiktos pārvaldes uzdevumus, veic visus pasākumus, kas pamatoti nepieciešami, lai sasniegtu šādus mērķus:

- a) ciešā sadarbībā ar Aģentūru, citu dalībvalstu pārvaldes iestādēm un Komisiju sekmēt konkurētspējīgu, drošu un ekoloģiski ilgtspējīgu iekšējo elektroenerģijas tirgu Kopienā un efektīvu tirgus atvēršanu visiem Kopienas patērētājiem un piegādātājiem;
- b) attīstīt konkurējošus un pienācīgi funkcionējošus reģionālos tirgus Kopienā, lai sasniegtu a) apakšpunktā minēto mērķi;
- c) likvidēt ierobežojumus elektroenerģijas tirdzniecībai starp dalībvalstīm, tostarp attīstīt pieprasījumam atbilstošas pārrobežu pārvades jaudas, palielināt valstu tirgu integrāciju un panākt neierobežotu elektroenerģijas plūsmu visā Kopienā;
- d) īstermiņā un ilgtermiņā panākt drošu, uzticamu un efektīvu sistēmu attīstību, veicināt energoefektivitāti, pētniecību un inovācijas, lai nodrošinātu sistēmas atbilstību pieprasījumam un neizsīkstošo enerģijas resursu un zemu oglekļa emisiju inovatīvu tehnoloģiju attīstību; e) nodrošināt īstermiņā un ilgtermiņā atbilstošu stimulu tīkla operatoriem palielināt tīkla efektivitāti un sekmēt tirgus integrāciju;
- f) nodrošināt valsts tirgus efektīvu darbību un sadarbībā ar konkurences iestādēm sekmēt konkurenci.

### *22.c pants*

#### *Pārvaldes iestādes pienākumi un pilnvaras*

1. Pārvaldes iestādei ir šādi pienākumi:

- a) nodrošināt to, ka pārvades un sadales sistēmas operatori un attiecīgā gadījumā sistēmas īpašnieki, kā arī visi elektroenerģijas uzņēmumi pilda saistības, kas izriet no šīs direktīvas un attiecīgajiem Kopienas tiesību aktiem, tostarp tās, kas attiecas uz pārrobežu jautājumiem;
- b) saistībā ar pārrobežu jautājumiem sadarboties ar attiecīgo dalībvalstu pārvaldes iestādēm (regulatoriem) vai citām iestādēm;
- c) ievērot un izpildīt Aģentūras un Komisijas lēmumus;
- d) katru gadu ziņot par savu darbību un pienākumu izpildi attiecīgajām dalībvalsts iestādēm, Aģentūrai un Komisijai. Ziņojumā ietver veiktos pasākumus un iegūtos rezultātus attiecībā uz katru šajā pantā paredzēto uzdevumu;
- e) nodrošināt to, ka netiek veikta pārvades, sadales un piegādes darbību šķērssubsidēšana;
- f) pārskatīt pārvades sistēmu operatoru investīciju plānus un gada ziņojumā ietvert pārvades sistēmas operatoru investīciju plānu vērtējumu attiecībā uz to atbilstību Eiropas mēroga 10 gadu tīkla attīstības plānam, kas paredzēts Regulas (EK) Nr. 1228/2003 2.c panta 1. punktā;
- g) uzraudzīt tīkla drošību un uzticamību, pārskatīt tīkla drošības un uzticamības noteikumus;
- h) uzraudzīt pārredzamību un nodrošināt to, ka elektroenerģijas uzņēmumi ievēro pārredzamības pienākumus;
- i) uzraudzīt tirgus atvērtību un konkurenci vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā, tostarp saistībā ar elektroenerģijas biržām, cenām, ko maksā mājsaimniecības, operatoru maiņu, atteikumiem no pieslēguma un mājsaimniecību sūdzībām saskaņotā formā, kā arī konkurences kropļojumus vai ierobežojumus, sadarbojoties ar konkurences iestādēm, tostarp sniedzot konkurences iestādēm informāciju par atbilstīgiem gadījumiem;
- j) reģistrēt laiku, ko pārvades un sadales uzņēmumi tērē, lai izveidotu pieslēgumus un veiktu remontdarbus;
- k) neskarot citu valsts pārvaldes iestāžu pilnvaras, nodrošināt augstas prasības elektroenerģijas universālajam un sabiedriskajam pakalpojumam, mazaizsargātu patērētāju aizsardzību un A pielikumā paredzēto patērētāju tiesību aizsardzības pasākumu efektivitāti;
- l) vismaz reizi gadā publicēt ieteikumus par piegādes tarifu atbilstību 3. pantam;
- m) nodrošināt piekļuvi patēriņa datiem, vienota patēriņa datu formāta izmantošanu un piekļuvi datiem saskaņā ar A pielikuma h) punktu;
- n) uzraudzīt to, kā tiek īstenoti noteikumi par pārvades sistēmas operatoru, sadales sistēmas operatoru, piegādātāju un patērētāju un citu tirgus dalībnieku tiesībām un pienākumiem atbilstoši Regulai (EK) Nr. 1228/2003;

o) uzraudzīt investīcijas ražošanas jaudā saistībā ar piegādes drošību.

2. Ja saskaņā ar 10. pantu ir iecelts neatkarīgs sistēmas operators, papildus uzdevumiem, kas izriet no 1. punkta, pārvaldes iestāde

- a) uzrauga, kā pārvades sistēmas īpašnieks un neatkarīgais sistēmas operators pilda saistības, kas izriet no šā panta, un uzliek sodu par neatbilstību saskaņā ar 3. punkta d) apakšpunktu;
- b) uzrauga attiecības un saziņu starp neatkarīgo sistēmas operatoru un pārvades sistēmas īpašnieku, nodrošinot neatkarīgā sistēmas operatora saistību izpildi, un jo īpaši apstiprina līgumus un darbojas kā strīdu izšķiršanas iestāde starp neatkarīgo sistēmas operatoru un pārvades sistēmas īpašnieku attiecībā uz sūdzībām, ko iesniegusi kāda no pusēm saskaņā ar 7. punktu;
- c) neskarot 10.a panta 2. punkta c) apakšpunktā noteikto procedūru, attiecībā uz pirmo desmit gadu tīkla attīstības plānu apstiprina investīciju plānus un vairākgadu tīkla attīstības plānu, ko katru gadu iesniedz neatkarīgais sistēmas operators;
- d) nodrošina to, ka neatkarīgā tīkla operatora iekasētie tīkla piekļuves tarifi ietver tādu samaksu tīkla īpašniekam vai īpašniekiem, kas ļauj gūt pienācīgu atdevi no tīkla aktīviem un veikt jaunas investīcijas tīklā;
- e) ir pilnvarota veikt pārbaudes pārvades sistēmas īpašnieka un neatkarīgā sistēmas operatora telpās;
- f) uzrauga, kā tiek izmantotas pārslodzes maksas, ko neatkarīgais sistēmas operators iekasē saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. jūnija Regulu (EK) Nr. 1228/2003 par nosacījumiem attiecībā uz pieeju tīklam elektroenerģijas pārrobežu tirdzniecībā<sup>20</sup>.

3. Dalībvalstis piešķir pārvaldes iestādēm visas pilnvaras, kas tām nepieciešamas, lai efektīvi un bez kavēšanās veiktu 1. un 2. punktā minētos pienākumus. Tālab pārvaldes iestādēm vajadzīgas vismaz šādas pilnvaras:

- a) izdot elektroenerģijas uzņēmumiem saistošus lēmumus;
- b) sadarbībā ar valsts konkurences iestādēm pēīt elektroenerģijas tirgu darbību un, ja konkurences noteikumi nav pārķāpti, lemt par pasākumiem, kas ir samērīgi un vajadzīgi efektīvas konkurences veicināšanai un tirgus pareizas darbības nodrošināšanai, tostarp virtuālām elektrostacijām;
- c) pieprasīt no elektroenerģijas uzņēmumiem informāciju, kas vajadzīga paredzēto uzdevumu veikšanai;
- d) uzlikt iedarbīgas, atbilstošas un atturošas sankcijas elektroenerģijas uzņēmumiem, kas nepilda saistības, kuras izriet no šīs direktīvas vai no pārvaldes iestādes vai Aģentūras lēmumiem;

---

<sup>20</sup> OV L 176, 15.7.2003., 1. lpp.

- e) atbilstīgi izmeklēt un sniegt norādījumus strīdu izšķiršanā atbilstīgi 7. un 8. punktam;
  - f) apstiprināt 24. pantā minētos drošības pasākumus.
4. Pārvaldes iestādes atbild par noteikumu paredzēšanu un apstiprināšanu pirms to stāšanās spēkā attiecībā uz šādiem aspektiem:
    - a) pieslēgums un pieeja valsts tīkliem, tostarp pārvades un sadales tarifi. Šiem tarifiem jābūt tādiem, lai varētu veikt visas vajadzīgās investīcijas tīklos, nodrošinot tīklu dzīvotspēju;
    - b) balansēšanas (līdzsvarošanas) pakalpojumu nodrošināšana.
  5. Nosakot vai apstiprinot tarifus, pārvaldes iestādes nodrošina tīkla operatoriem atbilstošu stimulu īstermiņā un ilgtermiņā palielināt efektivitāti, sekmēt tirgus integrāciju un atbalstīt attiecīgus pētniecības pasākumus.
  6. Pārvaldes iestādes ir pilnvarotas vajadzības gadījumā pieprasīt pārvades un sadales sistēmas operatoriem grozīt noteikumus, tostarp šajā pantā minētos tarifus un metodiku, lai nodrošinātu to samērīgumu un nediskriminējošu piemērošanu.
  7. Visas personas, kam ir sūdzības par pārvades vai sadales sistēmas operatoru, var iesniegt sūdzību pārvaldes iestādei, kas, rīkojoties kā strīdu izšķiršanas iestāde, pasludina lēmumu divos mēnešos pēc sūdzības saņemšanas. Ja pārvaldes iestādēm vajadzīga papildu informācija, šo termiņu var pagarināt par diviem mēnešiem. Šo termiņu var pagarināt, ja tam piekrīt sūdzības iesniedzējs. Lēmums ir saistošs, izņemot, ja tas ir atcelts apelācijas kārtībā.
  8. Visas personas, ko attiecīgais lēmums skar un kam ir tiesības iesniegt sūdzību par lēmumu, kurš attiecas uz metodiku un pieņemts saskaņā ar šo pantu, vai gadījumā, ja pārvaldes iestādei ir pienākums apspriesties par ierosināto metodiku, var vēlākais divos mēnešos vai īsākā laikā, ko paredz dalībvalstis, pēc lēmuma vai lēmuma priekšlikuma publicēšanas iesniegt sūdzību tā pārskatīšanas nolūkā. Šāda sūdzība neatliek lēmuma piemērošanu.
  9. Dalībvalstis izveido atbilstīgus un efektīvus regulēšanas, kontroles un pārredzamības mehānismus, lai izvairītos no dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas, jo īpaši kaitējot patērētājiem, un no negodīgas rīcības, kas vērsta uz konkurences samazināšanu. Šajos mehānismos ņem vērā Līguma noteikumus un īpaši tā 82. pantu.
  10. Dalībvalstis nodrošina, ka tiek veikti atbilstīgi pasākumi, tostarp administratīvu lietu vai kriminālprocesa uzsākšana atbilstīgi valsts tiesību aktiem, pret atbildīgajām fiziskām un juridiskām personām gadījumos, kad nav ievēroti šajā direktīvā paredzētie konfidencialitātes noteikumi.
  11. Sūdzības, kas minētas 7. un 8. punktā, neskar apelācijas tiesību izmantošanu saskaņā ar Kopienas un attiecīgo valstu tiesību aktiem.
  12. Pārvaldes iestādes savus lēmumus pamato.

13. Dalībvalstis nodrošina piemērotus valsts līmeņa mehānismus, lai persona, kuru skar valsts pārvaldes iestādes lēmums, varētu šo lēmumu pārsūdzēt no iesaistītajām pusēm neatkarīgā struktūrā.
14. Komisija var pieņemt un grozīt pamatnostādnes par to, kā pārvaldes iestādes īsteno šajā pantā izklāstītās pilnvaras. Minēto pasākumu, kas paredzēts šīs direktīvas nebūtisko elementu grozīšanai, papildinot to, pieņem saskaņā ar 27.b panta 3. punktā minēto regulatīvo kontroles procedūru.”

#### *22.d pants*

##### Pārrobežu jautājumu regulējums

1. Pārvaldes iestādes cieši sadarbojas un viena ar otru apspriežas, kā arī savstarpēji un Aģentūrai sniedz informāciju, kas nepieciešama, lai veiktu šajā direktīvā paredzētos uzdevumus. Informācijas apmaiņas procesā iestāde, kas saņem informāciju, nodrošina tādu konfidencialitātes līmeni, kādu pieprasa informācijas nosūtītāja iestāde.
2. Pārvaldes iestādes sadarbojas vismaz reģionālā līmenī, sekmējot operatīvās vienošanās, lai panāktu optimālu tīkla pārvaldību, izveidotu kopīgas elektroenerģijas biržas un piešķirtu pārrobežu jaudu, un nodrošinātu minimālo starpsavienojumu jaudu reģionā, kas ļauj attīstīties efektīvai konkurencei.
3. Aģentūra lemj par regulējumu attiecībā uz infrastruktūru, kas savieno vismaz divas dalībvalstis, ja
  - a) to kopīgi pieprasa attiecīgās valstu pārvaldes iestādes vai
  - b) šo valstu kompetentās pārvaldes iestādes nav spējušas vienoties par piemērotu regulējumu sešu mēnešu laikā no dienas, kad attiecīgo lietu saņēma pēdējā pārvaldes iestāde.
4. Komisija var pieņemt pamatnostādnes, paplašinot pārvaldes iestāžu pienākumu sadarboties savā starpā un ar Aģentūru, un nosakot situācijas, kurās Aģentūra lemj par regulējumu infrastruktūrai, kas savieno vismaz divas dalībvalstis. Minētos pasākumus, kas paredzēti šīs direktīvas nebūtisko elementu grozīšanai, papildinot to, pieņem saskaņā ar 27.b panta 3. punktā minēto regulatīvo kontroles procedūru.

#### *22.e pants*

##### Pamatnostādņu ievērošana

1. Jebkura pārvaldes iestāde un Komisija var prasīt Aģentūrai sniegt atzinumu par pārvaldes iestādes pieņemtā lēmumu atbilstību šajā direktīvā vai Regulā (EK) Nr. 1228/2003 minētajām pamatnostādņēm.
2. Aģentūra četru mēnešu laikā sniedz atzinumu pārvaldes iestādei, kas to pieprasījusi, vai attiecīgi Komisijai un pārvaldes iestādei, kas pieņēmusi lēmumu.
3. Ja pārvaldes iestāde, kas pieņēmusi minēto lēmumu, neizpilda Aģentūras atzinumu četru mēnešu laikā no tā saņemšanas dienas, Aģentūra informē Komisiju.

4. Jebkura pārvaldes iestāde, ja tā uzskata, ka pārvaldes iestādes pieņemtais lēmums neatbilst šajā direktīvā vai Regulā (EK) Nr. 1228/2003 minētajām pamatnostādņēm, var divu mēnešu laikā no minētā lēmuma pieņemšanas informēt Komisiju.

5. Ja Komisija divu mēnešu laikā kopš informācijas saņemšanas no Aģentūras saskaņā ar 3. punktu vai no pārvaldes iestādes saskaņā ar 4. punktu vai pēc savas iniciatīvas trīs mēnešu laikā kopš lēmuma pieņemšanas konstatē, ka pārvaldes iestādes pieņemtais lēmums liek nopietni apšaubīt tā atbilstību šajā direktīvā vai Regulā (EK) Nr. 1228/2003 paredzētajām pamatnostādņēm, Komisija var lemt par procedūras uzsākšanu. Tādā gadījumā Komisija aicina attiecīgo pārvaldes iestādi un procedūrā iesaistītās puses iesniegt komentārus.

6. Ja Komisija nolemj uzsākt procedūru, tā ne vēlāk kā četrus mēnešus no minētā lēmuma pieņemšanas pieņem galīgo lēmumu, ar kuru

a) nolemj neiebildst pret pārvaldes iestādes lēmumu

vai

b) pieprasa attiecīgajai pārvaldes iestādei grozīt vai atcelt savu lēmumu, ja Komisija uzskata, ka nav ievērotas pamatnostādnes.

7. Ja Komisija nav pieņēmusi lēmumu uzsākt procedūru vai galīgo lēmumu attiecīgi 5. un 6. punktā noteiktajos termiņos, uzskatāms, ka Komisija neiebildst pret pārvaldes iestādes lēmumu.

8. Pārvaldes iestāde divu mēnešu laikā izpilda Komisijas lēmumu grozīt vai atsaukt lēmumu un attiecīgi informē Komisiju.

9. Komisija pieņem pamatnostādnes, ar ko paredz šā panta izpildei piemērojamo procedūru. Minēto pasākumu, kas paredzēts šīs direktīvas nebūtisko elementu grozīšanai, papildinot to, pieņem saskaņā ar 27.b panta 3. punktā minēto regulatīvo kontroles procedūru.

## *22.f pants* Lietvedība

1. Dalībvalstis paredz, ka piegādes uzņēmumiem vismaz piecus gadus jāspēj sniegt valsts pārvaldes iestādei, valsts konkurences iestādei un Komisijai atbilstošus datus par visiem notikušajiem elektroenerģijas piegādes līgumu un elektroenerģijas atvasināto instrumentu darījumiem ar vairumtirgotājiem un pārvades sistēmas operatoriem.

2. Pie minētajiem datiem pieder informācija par darījuma ilgumu, piegādes un līguma izpildes noteikumiem, enerģijas apjomu, izpildes dienu un laiku, darījumu cenām un attiecīgā vairumtirgotāja identifikācijas datiem, kā arī konkrētas ziņas par visiem neizpildītajiem elektroenerģijas piegādes līgumiem un elektroenerģijas atvasinātajiem instrumentiem.

3. Pārvaldes iestāde var nolemt sniegt daļu informācijas citiem tirgus dalībniekiem ar nosacījumu, ka netiek atklāta komerciāli svarīga informācija par konkrētiem tirgus

dalībniekiem vai atsevišķiem darījumiem. Šo punktu nepiemēro informācijai par finanšu instrumentiem, uz ko attiecas Direktīva 2004/39/EK.

4. Lai panāktu šā panta saskaņotu piemērošanu, Komisija var pieņemt pamatnostādnes, ar kurām nosaka lietvedības metodes, kā arī saglabājamo datu formātu un saturu. Minētos pasākumus, kas paredzēti šīs direktīvas nebūtisko elementu grozīšanai, papildinot to, pieņem saskaņā ar 27.b panta 3. punktā minēto regulatīvo kontroles procedūru.

5. Attiecībā uz elektroenerģijas atvasināto instrumentu darījumiem starp piegādes uzņēmumiem un vairumtīgotājiem un pārvades sistēmu operatoriem šo pantu piemēro tikai tad, kad Komisija ir pieņēmusi 4. punktā minētās pamatnostādnes.

6. Šā panta noteikumi struktūrām, uz ko attiecas Direktīva 2004/39/EK, nerada papildu saistības pret iestādēm.

7. Ja 1. punktā minētajām iestādēm jāpieklūst to iestāžu datiem, uz ko attiecas Direktīva 2004/39/EK, minētajā direktīvā paredzētās atbildīgās iestādes sniedz 1. punktā minētajām iestādēm vajadzīgos datus.

(13) Svīturo 23. pantu.

(14) Iekļauj šādu 27.b pantu.

*„27.b pants*

Komiteja

1. Komisijai palīdz komiteja.

2. Ja ir atsauce uz šo punktu, piemēro Lēmuma 1999/468/EK 3. un 7. pantu, ņemot vērā tā 8. panta noteikumus.

3. Ja ir atsauce uz šo punktu, piemēro Lēmuma 1999/468/EK 5a. panta 1. līdz 4. punktu un 7. pantu, ņemot vērā tā 8. panta noteikumus.”

(15) Ar šādiem punktiem papildina A pielikumu.

„h) var piekļūt saviem patēriņa datiem un ar skaidru vienošanos un bez maksas var nodrošināt jebkuram uzņēmumam ar piegādes licenci piekļuvi saviem uzskaites datiem. Par datu pārvaldību atbildīgās personas pienākums ir sniegt šos datus uzņēmumam. Dalībvalstis nosaka datu formātu un kārtību, kādā piegādātāji un patērētāji var piekļūt datiem. Par šo pakalpojumu nedrīkst no patērētāja iekasēt atsevišķu samaksu;

i) katru mēnesi saņem pienācīgu informāciju par faktisko elektroenerģijas patēriņu un izmaksām. Par šo pakalpojumu nedrīkst no patērētāja iekasēt atsevišķu samaksu;

j) var mainīt piegādātāju jebkurā gada brīdī, un patērētāja norēķinus ar iepriekšējo piegādātāju nokārto ne vēlāk kā mēneša laikā pēc pēdējās piegādes, ko veicis iepriekšējais piegādātājs.”

## *2. pants*

### *Transponēšana*

1. Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības vēlākais līdz [18 mēneši pēc šīs direktīvas stāšanās spēkā]. Dalībvalstis tūlīt dara zināmus Komisijai minēto noteikumu tekstus, kā arī minēto noteikumu un šīs direktīvas atbilstības tabulu.

Tās piemēro minētos noteikumus no [18 mēneši pēc stāšanās spēkā].

Kad dalībvalstis pieņem minētos noteikumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Dalībvalstis nosaka, kā izdarāma šāda atsauce.

2. Dalībvalstis dara Komisijai zināmus savu tiesību aktu galvenos noteikumus, ko tās pieņem jomā, uz kuru attiecas šī direktīva.

## *3. pants*

### *Stāšanās spēkā*

Šī direktīva stājas spēkā [...] dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.



*4. pants*

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

Briselē, [...]

*Eiropas Parlamenta vārdā —  
Priekšsēdētājs  
[...]  
[...]*

*Padomes vārdā —  
priekšsēdētājs*